

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő: **VÉSZI JÓZSEF.**
Felelős szerkesztő: **BRAUN SÁNDOR.**
Kiadja: **A SZERKESZTŐSÉG.**

Égész évre 28 k. (14), 1/2 évre 14 k. (7), 1/4 évre 7 k. (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

A pártegységről.

Budapest, október 10.

(v.) Ez az a téma, amelyről csak sütfogva mernek beszélni a szabadelvűpárti emberek. S még halk szóval is csupán az utolsóelőtti gondolatjukat mondják ki, az utolsó elhallgatják. Pedig kár is, hiba is, hogy így történik. Ha őszintebben elmélkednének s hangosabban beszélnének e tárgyról mindenk, talán már sokkal előbbre volnánk a szabadelvűpárt egységével. Azt tartjuk ugyanis, hogy ez a téma immár elég soká volt kényes téma. Negyedfélelvi Széll-kormányzat után és egy teljes esztendővel a kuriai bíraskodás rezsimje alatt történt általános választások után lehet is, szabad is, sőt kell is eme kérdést egész őszintén megvitatni.

Van-e hát egység a szabadelvűpártban? Hogy van, azt többen mondják, mint ahányan hiszik. De a kételkedők kételkedése egy fogalomzavarból fakad. Minden attól függ ugyanis, hogy mit értünk pártegységen. Ha azt kell rajta értenünk, hogy a párt szervezetében immár elmosódott minden árnyalat-különbség s a tagok valamennyien egyet érzenek s egyformán gondolkodnak a politikai kérdések összessége tekintetében, ha tehát a pártegység egy minden ízében s minden vonatkozásában tökéletesen homogén tábort jelent, akkor komolyan alig lehet a szabadelvűpárt egységéről beszélni. Tegyük sietve hozzá, hogy ilyen értelemben pártegység, vagy egység párt nincs, nem is volt soha az egész világon. A tökéletes homogenitás semmiféle emberi társaságban meg nem valósítható; s legkevésbé politikai szervezetekben, ahol különböző temperamentumok, különböző életfelfogások, divergens célok és ellentétes érdekek verődnek össze.

Vegyük például a magunk jelenkori közéletét. Egységes-e akár a Kossuth-párt, akár a néppárt, a szónak amaz ideális értelmében? Hogy a Kossuth Ferenc higgadt vezérlete a saját pártjánál nem mindig talál tetszésre és fogatra, azt elég sűrűn tapasztalni s tapasztaltuk épp a közelmúlt napokban is. De nem az egyedüli divergencia ez a függetlenségi táborban. Található ott egy fiatalabb szárny, mely erősen szeret neki bőszülni mindennek, többet hallgat indulatára, mint eszére s a néppárt ravasz ügyeskedése révén könnyen ugratható be mindenféle kockázatos kalandba. Ez árnyalattal szemben áll az öregek hada, akik nem feledik el, hogy a 48-as politika tartalmát nemcsak a közjogi politika kérdései teszik, hanem annak épp oly lényeges aktrátszerei a feltétlen *szabadelvűség* s a nemzeti haladásnak *demokratikus* iránya; az a had gondosan és szigorúan változtatja meg nemcsak ellenségeit, hanem fegyvertársait is, mert azt tartja, hogy fonák eszközökkel és téves uton a politikában sem lehet célt érni. Ime, a függetlenségi párt egységéhez is fér szó. Hát még a *néppártéhoz*! Amilyen kicsi ez a párt, épp olyan tarka is. Akad benne kiméltetlen ultramontan viador, aztán finom elméjű s előkelő politikai ízlésű konzervatív főúr, aki látható *dégout*-val utasítja el magától a saját pártja demagógiáját, van ott továbbá korlátolt agy félbarbárok mellett akárhány derék, felvilágosult magyar és magyaros uriember, aki ha jól szétnéz a közéletben, bizonyára maga is csodákozik, hogy a néppártra került, de ha már odajutott, hát becsülettel ott is marad — legalább egy ideig. Imhol a néppárt egysége még lazább, még problematikusabb a 48-as táborténál.

Rátérve most a szabadelvűpártra, azt kell mondanunk, hogy az ő egysége, noha szintén nem úti meg az ideális mértéket, de azért

kevesebb kifogást provokál, mint az ellenzéki pártoké. S igazán érthetetlen, miért röstelkednek a többség tagjai, ha az ellenzék csipkedése ezt a kérdést szóvateszi. Bátran feltehetnek a csipkedőknek, hogy bagoly a verebet ne mondja nagyfejűnek. A mai szabadelvűpárt egy összeolvadási folyamat eredménye; alkotórészei a régi szabadelvűpárt, a Szilágyi Dezső disszidensei és a volt nemzetipárt. Hát biz ez a gyülekezet színesnek elég színes, ami tekintve a nagy tömeget s a származás háromféleségét, szinte elkerülhetetlen, de tarkának félig sincs olyan tarka, mint a nála tiszerte kisebb néppárt. Viszont a szélsőbalnál is ama szempontból egységesebb a szabadelvűpárt, hogy a többség táborában Széll Kálmán vezérletét senki nem kontesztálja, a legkülönbözőbb árnyalatok is készséggel vetik magukat alája, amint hogy valamenynyien a miniszterelnök kormányzati programját vallják politikai alapjuknak. Itt nincsenek sem alvezérek, a kik a fővezér háta megett terveznek csatákat, sem ellenvezérek, a kik a hivatalos vezérlettel feszült lábón állanak. Jó lélekkel mondhatjuk tehát a kormánypárton a pártegységet teljesebbnek, mint az ellenzék két árnyalatánál.

Ami egyáltalán nem jelenti azt, hogy a kormánypárton a homogenitás tekintetében immár semmi kívánivaló nem akadna. Lehetne ott bizony kevesebb a belső surlódás, az egyes árnyalatok közt több a méltányosság s valamennyinél a régi pártkötelekekből áthozott partikuláris érzelmeinek erősebb visszaszorítása. A vacsora-incidensről igazán kár volna sokat beszélni; mert noha igaz, hogy nálunk minden pártszakadás vacsorázson kezdődött, de azért nem minden vacsorarendezés vall szecessziós hajlamokra. Bizonyára ez az utóbbi se vallott ilyenekre. Hanem

TÁRCA

Az a vörösszakállú zsidó.

(Igaz történet a Bach-korszakból.)

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Irta: Hory Béla.

Szülőfalvam közepe táján, szép, emelkedett helyen, a hegy oldalában állt az udvarház, majdnem dűledezőféltében. Zsindely-födele itt-ott deszkával foltozva, kéménye félig leomolva. Az elől-ről fölvezető két lépcsőnek csak minden második vagy harmadik foka volt még ép. Udvarán pálinkafőző, körülte számos hordó és nem kevesebb zsidógyerek.

Igen, mert a szép napokat látott udvarház bérlejtő Jákob zsidó, kinek megszámlálhatatlan s részben mezitől járó gyermekei szomorú tanúságai valának annak, hogy az üzlet nagyon rossz szul meg.

En gyermekes félelemmel tartottam magam mindig távol e telektől. S habár édesanyám elbeszélései az egykor szép udvarház verőfényes napjairól bizonyos vonzalommal töltöttek is el a gyönyörű fekvésű telek árnyas kertje iránt, de azért nem ígérhette volna nekem oly nagy tordai pogácsát, a melyért beléptem volna e félelmetes udvarra.

Az öreg Jákob hosszú, fehér szakállá még nem rémitett nagyon, s a kis zsidófiuktól sem félt; mert ha szükséges, hármat is legyűrök belőlük, — hej, de ott volt az én félelmemnek szörnyű tárgya, a nagy, vörösszakállú zsidó tanító. Ha az a szakáll nem a keresztény gyermekek véréből vörösödött annyira meg, — akkor aztán a Gyurka Jánosék Erzséki lányát sem a

zsidók sakterolták volt le sok évekkal azelőtt. Már pedig a mi pesztránk magától az édes anyjától halotta azt a rémes históriát oly részletesen elbeszéli, hogy midőn estvéként nem akartunk elég gyorsan lefeküdni, elég volt, ha a pesztra a nagy konyhakés felmutatása mellett a saktort emlegette. Volt aztán vetkőzés. Paplanomat fejmeze huztam, — még ily védett állapotban is faszemet behunyva, a legengedelmebb kislányá lettem.

Jól emlékszem egy iszonyu eseményre. A patak kispallóján általmenva, a Kolgyák malma melletti szük sikátorban jött velem szembe egyszer a vörösszakállú zsidó tanító. Egyik nagyobb tanítványával sétált s németül beszéltek.

A tanító kezében vastag pálcá volt. En rémültemben a deszkakerítéshez lapultam. Szemetem behunytam. El voltam készülve a legrosszszabúra.

Egyszerre — ó borzasztó — érzem, hogy arcomat valaki végig simogatja. Nyakamon már érezni véltem a nagy kés hideg élet.

Aztán csak midőn már a lépcsők zajából következtetve a veszőlyen tul voltam, nyitám ki szememet és örült futással szaladtam haza.

A szivem ugy vert, a félelem még akkor is megreszkettette tagjaimat s folyton hátranztem, ha vajjon nem jön-e a vörösszakállú zsidó.

Midőn otthon elbeszéltem a rémtörténetet, — édesanyám igyekezett megnyugtanni, hogy nem rossz ember az, sőt azt hallotta, hogy nagyon szereti a gyermekeket.

Közönmöm állásán, — gondolám — nem kérek a szerzetéből.

Csudálkoztam, hogy az én jó anyám hogy is beszélhet ilyet.

No dehát az édesanyámnak olyan jó szive van. A sátoros-cigányokat is mindig megvendégeli, — igaz, hogy azok csak lopni szoktak, —

gyermekeket is lopnak, de persze csak a rosszából. Más a zsidó, aki a legártatlanabb gyermekeknek veszi a véré.

Aztán az a német beszéd!

Hát nem németül beszéltek azok az emberek is, akik egy izbon hat csendőrt vezettek hozzánk s még egy nagy csakányu kömvést, hogy szobánk falait több helyt leveressék, elrejtett fegyvereket keresve. Németül beszéltek azok a félelmes urak is, akik egyszer két hosszú nap kutaták ki édesatyám iromány-szekrényeit, elolvassa mindent, ami elolvasható volt. Jó, hogy egy részt az iratoknak megelőzőleg atyám elégette, mert különben még most is ott olvasnának az íróasztal mellett.

A zsidótól és a német szótól félttem a világon legjobban. S ha még ezekhez egy vörösszakáll is járul — ne dobogjon-e az ember szive egy olyan szük sikátorban?

Házunknál mindig ünnepszámba ment, ha vendég érkezett. Igaz, hogy ilyenformán talán nagyon is sok ünnepünk volt; de atyám azt tartotta, hogy igaz magyar ember kapuja — hogyha egyáltalában ilyen felesleges fényűzést meg is enged magának, — örökké nyitva kell hogy álljon.

Azonban minden vendég között legnagyobb örömmel fogadtuk atyám gyermekkori barátját, Józsi bácsit, aki nagy bajusza alól oly kedvesen tudott ránk mosolyogni s oly mókázva beszélt el velünk kis emberekkel.

Növérém, kinek okossága előtt nagy tisztelettel hajoltunk meg, sokat beszélt a Józsi bácsi nagy tudományáról. Akárhányszor le is jegyzett egyetmást az apámmal folytatott beszélgetésből.

Egy ily jegyzetmel idéznem is kell, mert összefügg történetemmel:

— Gyermekéidet, kedves barátom, taníttasd meg a német nyelvre. Nem azért, mintha e sze-

ha már megfordult a nyilvánosság előtt ez a dolga, hát ne muljon el a nélkül, hogy egy pár eszmét ne fűzzünk az alkalomhoz.

Elsősorban azt kívánók hangoztatni, hogy a párton belül minden olyan áramlatnak van jogosultsága, amely a pártnak már a névben is kifejezett általános politikai irányzatával nem áll ellentétben, feltéve, hogy nem involvál bizalmatlanságot a kormány iránt s nem ütközik a kormányzati program lényegébe. Tehát lehetnek a párt tagjai védvamosok, vagy a szabad kereskedelem hívei; barátai, vagy ellenségei a szövetségnek; az állami közigazgatás, vagy a municipalizmus követői. De nem hirdethetik a felekezetiességet, mert ez a szabadelvű párt politikai főirányába ütközik; nem propagálhatják az egyik közgazdasági ág uralmát a többi felett, mert ez megbolygatja a gazdasági élet ama harmóniáját és azt a társadalmi egyensúlyt, mely a kormány programjának lényegéhez tartozik. Az agrarizmus is, a merkantilizmus is egyoldalú tulhajtás; az utóbbinak mégis megvan az a mentsége, hogy csak védekezés akar lenni az állandó agrár ostrom ellenében. E tulhajtások aztán háborúságokra vezetnek, igaz, nem a párt talájan, hanem ettől oldalvást, a sajtóban. Maguk az agrár urak a pártban kifogástalan politikai magatartást tanúsítanak; egyre hangsúlyozzák a közgazdasági ágakat harmóniájának s egyenlő felkarolásuknak szükségét s a világért sem volnának bármiféle klerikális vagy antisémia nyilatkozatra bírhatók. Am a sajtójuk épp ellenkező viselkedést mutat. Szidja a liberálizmust, gyanúsítja a kormányt, klerikális szajkaskodása hangosabb és piszkosabb a néppárti sajtóénál, a felekezeti gyűlölködés valósággal kiordit hasábjából s egész irányzata a feudális szellemnek hódol s a nemzetet az osztályharcok sodrába kergeti. Itt van a nagy hiba. Az agrárpolitikuskok a szabadelvű pártban és a parlamentben kifogástalan módon fogják fel és gyakorolják a pártgyűlést. De fizetnek és fenntartanak egy sajtót, amelynek minden szava egy-egy fulának a kormány s a többség szabadelvűsége ellen s amely rendszeresen kompromittálja és támadja a pártgyűlést. Az ilyen ellentmondások keltik aztán a kellemetlen látszatokat, amelyek a szabadelvű párt egységének kérdését komolyabb ok nélkül a kényes témák közé juttatja. Mert hát az tiszta sor, hogy az agrár-

szintű sajtó feudális, klerikális és antisémia orgáivál szemben a szabadelvű párt szabadelvűségi jogát és kötelességét gyakorolja. Ezt a harcot soha se kezdik innen a liberális részről; csak ismételt provokálásra adunk választ, amikor a hangos és erélyes tiltakozás már elodáztatlan kötelességgé válik.

Hogy ez az újságháború nem használ a pártgyűlések, azt beismerjük; de még kevésbé használna a szabadelvű pártnak, ha ellensúly és ellentmondás nélkül maradnának a feudális és felekezeti reakciók ugyane párt egyik zugából minduntalan elétörő hangjai. Ismételjük, ez a kérdés nem a pártgyűlés kérdése, hiszen a pártban az agrárképviselők egészen másként beszélnek, sőt olyikuk fennhangon és élesen el is ítéli ama lapok üzenelmeit. Tegyenek hát róla; hisz módjukban van, semmi egyéb nem kell hozzá, csak az a pusztá kijelentés, hogy ama sajtónak felekezetiessége s a társadalmi egyensúly feloldására irányuló törekvéseit nem helyeslik, szabadelvű párti képviselő létükre nem helyeselnék. Ennyi elég lenne. E *desaveu* után az ördög se törődne többé ama sajtó bakafantokodásával; mihelyt kitudódna, hogy a szabadelvű pártból senki nem áll mögötte, figyelemre sem méltatnák őket. Mindenesetre őszintébbé válna így az agráriusok helyzete is a szabadelvű pártban, s nagyot nyerne vele nemcsak a többség békeje, hanem az egész közélet is.

Csendes ülés.

— Az új Házról. —

Budapest, október 10.

Mára az jutott a szélsőbal eszébe, hogy tegnap a kvótadöntés miatt kázust csinálni nem jutott eszébe. Nosza fölkel a napirend előtt Rátay László és az új Ház akusztikájába kötvén, követelte, hogy a t. Ház jegyzőkönyvébe foglalt határozatának ellenére tüzzék napirendre a kvótadöntésre vonatkozó leiratot. Egész kis hadsereg támogatta balról ezt a követelést és ekkor Széll Kálmán miniszterelnök ad oculos demonstrálta, hogy ő csakugyan olyan előzékeny miniszterelnök, akivel szemben az erőszakkal való fenyegetőzések nincsen erkölcsi alapja. Mert ha nem is engedhette meg, hogy a Ház huszonegy órával később megdöntse a saját határozatát és ha a naplóból igazolhatta is, hogy

az akusztikát kár vadozni, mivelhogy szélsőbal, gunyos közbeszólások bizonyítják, mennyire jól hallották a leirat bejelentését: mégis előzékenyen hozzájárult a miniszterelnök, hogy a függetlenségi párt külön indítványban kérje a kvótadöntés napirendre tüzését, amit ő sem fog ellenezni.

A kedélyek tehát, mint mondani szokás, lecsillapodtak. Ambár hiszen merészség volna azt állítani, hogy egyáltalán fél lettek volna igaztva. De hát mondjuk: — lecsillapodtak.

Ami pedig a Kossuth-vitának mára átnyújtott folytatását illeti, az igen különösen festett. Krasznay Ferenc igen elegánsan és Rákosi Viktor csupa gyűjtő ötlettel próbálta ugyan a külső szint megmenteni, de aztán — nos aztán a szélsőbal igen kinos zavarban volt, hogy elfogadják-e a saját határozati javaslatát, melyet tegnap abban a fífikus várakozásban terjesztett elő, hogy a többség isten segítségével nem fogja elfogadni. Mi történt tehát, hogy a puska így visszafelé sült? Egyserűen az történt, hogy gróf Apponyi Albert, akinek külön kihagyezett dícséretével Széll Kálmánt akarta a szélsőbal megsebezni, a vita berekesztése előtt völgybeli rendes helyéről fölemelkedett és igen meglepő (már t. i. a szélsőbalra meglepő) distinkciókba bocsátkozott. Előrebocsátván ugyanis, hogy az ő eljárásának jóváhagyását előző határozati javaslat megokolását majdnem olybá kellene vennie, mint a jóváhagyás megtagadását: kijelentette, hogy

1. más a Házelnök állásbeli kötelessége és más a korona első tanácsosának kötelessége;

2. másként kellett eljárnia elnöki állásából kifolyólag és más az álláspontja, mint politikusként; végre

3. mint politikus, a legteljesebb mértékben szolidaritásnak váltja magát a miniszterelnök eljárásával.

Természetes, hogy ez a nagy precízióval előadott distinkció az egész szabadelvű párt egyhangú és lelkes helyeslését váltotta ki. Azonképpen természetes, hogy a szélsőbal orra abban a pillanatban elvesztette rendes dimenzióját s a párt, mint mondtuk, igen kinos zavarban volt, hogy most már elfogadhatja-e saját határozati javaslatát, melyet olyan fífikusan sikerült kieszelnie. Hosszas vívódás után a szélsőbal — semmit sem csinált.

Az elnök jelentését s a híres határozati javaslatot minden különbözőbb feltűnés és szavazás nélkül fogadták el.

Miután még elhatározták, hogy a kolozsvári ünnepségek miatt szerdáig nem lesz ülés és hogy Rátay Lászlónak a miniszterelnök ígérete alap-

renesétlen politikai korszak végleges fennmaradásától félni lehetne; mert hiszen e rendszert mint pehelyt fogja elfújni a történelem logikájának szele; de a német nyelvre tudományos szempontból szükség van.

Az anyagi tekinteteket is számbavéve, legelőszérűbb lenne, ha a zsidó bérlő tanítójával adatnál órákat. Miként tudom, az egy igen értelmes egyéniség.

Látod, mégis mily szép a zsidóknál, hogy a legszegényebb szülő is — talán az első szükségleteket megvonva magától — igyekszik gyermekeinek jó nevelést adni.

Erés meggyőződés, hogy a magyar nemzet újjászületésének egyik főtenezője ezen — a természetből annyi tehetséggel megáldott — faj beolvasztása leendő. E faj, mely Herschelt, Spinozát, Ricardot, Marxot, Crémieux-t, Disraelit, Lassallet, Gambettát, Mendelssohnt, Mayerbert, Halevyt, — szóval minden téren oly szellemóriásokat szült, — nem gyűlölni, nem megvetni, de szorosán magunkhoz kapcsolni, nemzetünkbe beolvasztani kell.

A Józsi bácsi beszéde mindenesetre erősen hatott atyámra, mert elmenetele után pár napra kinyilvánítá, hogy németül fogunk tanulni a zsidó tanítóktól.

E kijelentés rettentő hatással volt rám. Reméltem ugyan, hogy hátha ez is csak olyan ijesztgetésnek marad, mint midőn alkalomadtán a kéményseprő- vagy csizmadianasságot emlegették.

Kérdézetem édesanyámat a részletek felől. A vörösszakállu tanító elhozta-e azt a bizonyos hosszú éles kését? Tanulásunk alatt jelen lesz-e valaki, hogy megvédjen minket?

Anyám aztán annyi megnyugtatót mondott, hogy midőn aztán csakugyan bekövetkezett a vörösszakállu zsidó tanító megjelenésének ideje, már bizonyos bátorsággal álltam előtte; de a bátorság erős próbára volt kitéve, midőn leülte-

tett maga mellé és hosszú kabátja hátsó zsebébe nyúlt.

No most jön a nagy kés! Hát bizony egy rakás diót vett ki onnan számunkra.

Aztán elkezdett szépen magyarul beszélni. Elmondá, hogy mielőtt a német nyelvhez kezdenék, ismerkedésül beszélgetni fogunk.

Aztán oly gyönyörű dolgokat mesélt, hogy egészen elragadtatva valánk.

Alig vártuk, hogy újra eljőjön. Jött rendszeren és soha sem hiányzott zsebéből a dió és szájáról az érdekes beszéd.

Némtről azonban még mindig szó sem volt. Csakis annyira tanított meg, hogy elmentek or elmondhattam:

„Ich empfehle mich, Herr Wapler.“

Legjobban hatott ránk, midőn több órán át elbeszélte, hogy miként rohanták meg a diós magyar nemzetet ellenségei. Mily óriási küzdelemmel védte a nemzet ősi szabadságát. Mily félistenek valának a honvédek.

Bem apót még le is rajzolta nekünk. S midőn Kossuthról és az aradi vértanúkról szólt, szeméi mindig könynyel teltek meg.

Már a harmadik órán olébe ültem. Vörös szakállát simogattam, míg ő honvédekről beszélt.

Aztán fel is fedeztünk az arcán egy vágást s habár nem mondá, beszédéből is is kivettük, hogy ő is ott küzdött az igaz ügy mellett.

Aztán egy nap, midőn leglelkesebben beszélt a honvédek hősi küzdelméről, az ajtó hirtelen kinyílt s azon két csendőrr lépett be, akik Wapler volt honvédet keresték.

Oh szörnyűség, kezére vasat vertek. De Wapler ur bátran állt ott. Minket gyöngöden megesókolt és szívünkbe köthé, hogy amiket ő elbeszél, ne feledjék el soha; de azért csak tanuljunk meg németül is.

En szokogva kiáltottam: Ich empfehle mich, Herr Wapler!

Calderon.

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Írta: Huszár Vilmos.

A XVII. század spanyol drámairól nálunk alig ismerik, és Nemzeti Színházunk három-négy klasszikus darab kivételével meglehetősen elhanyagolta azt a tömörkedő kincset, mely a harmincezer-nél több színművet számláló „aranykor“-abeli irodalomban rejlik. Pedig Castro, Lope, Tirso, Alarcón már azért is megérdemelték, hogy foglalkozunk velök, mert ezek az elsőrangú drámaírók nekünk magyaroknak jelentékeny szerepet jutattak alkotásaikban. De hányan tudják, hogy például Castro, akinek *Cidje* Corneille átdolgozása révén világhírű lett, különös szeretettel Magyarországot választotta darabjai színterül; hogy Lope de Vega megszámlálhatatlan komédiái közt találhatni nem egyet, amelynek tárgya hazai történelmünkbeli van merítve; hogy Calderon drámáinak csomóját gyakran magyar vitézek oldják meg? A régi kasztíliai színműnek nemzetünk multjára vonatkozó mozzanatait azért emelem ki, mert költői szépségeit, invencióbeli gazdagságát és változatoságát, megkapó drámaiságát ugyanis unos-untalan dícséretgöki.

A *Zalameai bíró* a szerzőnek száznál többre rugó világi drámái közt méltán sorolható a legkimagaslóbbak közé; ámde tévednek azok, akik azt hiszik, hogy ez a darab Calderon színműköltészetére nézve jellemző alkotás, vagy hogy általában a spanyol komédia műfajának típusát tekinthető. Ez a szép dráma a benne nyilatkozó fölfogásnál és főleg megoldásának módjánál fogva kivétel nemcsak Calderon valamennyi műve közt, hanem ugyszólván páratlanul áll a XVII. század mesésen gazdag drámai répertóirójában.

A klasszikus spanyol színműnek — néhány kivétellel — egyik legkarakterisztikusabb vonása és egyszerűsággal leginkább föltöltő fogyatéksága, hogy a cslekrév rugóit majdnem mindig

ján benyújtott indítványát (a kvótadöntés napirendre tűzése iránt) a szerdai ülésben tárgyalják a mai, immár egészen csöndes ülés hamarosan befejeződött . . .

A képviselőház ülése október 10-én.

— Kezdeté délelőtt 10 órakor. —

Elnök: Tallián Béla.

Jegyző: Nyegre László, Endrey Gyula.

A kormány részéről jelen vannak: **Széll** Kálmán miniszterelnök, **Lukács** László pénzügyminiszter, báró **Fejérváry** Géza honvédelmi miniszter, **Plóss** Sándor igazságügyminiszter, **Darányi** Ignác földművelésügyi miniszter.

A mult léte jegyzőkönyvének hitelesítésénél **Rátkay** László kéri, hogy a kvótajelentést, amelynek bejelentését tegnap senki sem hallotta, napirendre tűzzék. (Helyeslés a szélsőbalon.)

Széll Kálmán: Sohasem volt az ellen kifogása, hogy a törvény értelmében történt kvótadöntésről való értesítést napirendre tűzzék. Most sem lett volna ellene a legkisebb észrevétele sem, de azt hiszem, hogy ezt talán akkor kellett volna indítványozni. Akkor nem kifogásoltam volna semmit és szívesen hozzájárultam volna, hogy azt a legközelebbi napokban tárgyalásra tűzzék. De eziránt indítványt nem tettem, szabvány szerűen történt az elnöki bejelentés és az elnök kérdése a Házat, tudomásul veszi-e a bejelentést vagy sem. Ez máskor is így történt. Ezuttal azonban nem keréttet a tárgyalásra kitűzés . . . (Zaj a szélsőbaloldalon.)

Polosner Jenő: Mert nem hallottuk és nem is tudtuk, hogy ez elő fog terjesztetni.

Széll Kálmán: . . . és ennek folytán a Ház elnöke a határozatot kiemelte. En csak arra figyelmeztetem a képviselő urakat, hogy nem lenne-e veszedelmes precedens, ha a képviselőház a jegyzőkönyv hitelesítésénél egy határozatot megmástát. A dologra magára nézve nekem éppen semmi kifogásom sincs. Akármint határoz a Ház, én akármibe is szívesen belenyugszom.

Gróf Apponyi Albert: T. képviselőház! Mintán az ügy elintézésénél én elnököltem, tényleges rektifikációnál kell élnem. Az elintézés nem volt az, amit a t. képviselő ur mondott, tudniillik, hogy a királyi kéziratnak eredetije az országos levéltárban helyezték el. (Zaj a szélsőbaloldalon.) Ez csak azon tények közé tartozott, melyeket az elnökség a Háznak tudomására hozott. Az elintézés, amelyre nézve én világosan a kérdést feltettem, az volt, hogy a Ház tudomásul veszi egy királyi döntést, mint a királyi kéziratnak a levéltárban való elhelyezését. En ezt a kijelentést nem elsietve, hanem meg lehetősé vontatva tettem és a Ház — nemine contradicte — azt határozta el, hogy tudomásul veszi az elinté:ést. (Helyeslés a jobboldalon.)

Kossuth Ferenc szintén nem hallotta a bejelentést s azt tartja, hogy az ügy által meg lett sérve a Ház konstitucionális joga. Hozzájárul Rátkay ohájához.

Madarász József: Az elnök meghozta ugyan a határozatot, de nem szavazta meg a Házat. Hozzájárul Kossuth kérelméhez.

Széll Kálmán: Mióta csak itt ülök, mindig a szabad diskusszióknak embere voltam és soha, bármilyen okból, nem nyomtam el a többség szavazatával, valamely méltányos kérését az ellenzéknek. (Ugy van!

jobboldal.) Ezen eljárás és előzékenység szellem volt az, amelyre hivatkozom most is. Azt hiszem, ez a dolog el lehet intézni a nélkül, hogy az a házasságyokba ütköznek és veszedelmes precedenset alkotnánk.

A t. ellenzéknek joga és alkama van ezt a kérdést indítvány alakjában a Házba behozni és én nem fogom elenezni ezen indítvány tárgyalását. Méltóztassanak tehát ez iránt indítványt tenni és akkor meg van adva a módja annak, hogy a diskusszió e felett megtörténhetik. (Ugy van! a jobboldalon.)

Thaly Kálmán elismeréssel adózik a miniszterelnök nyilatkozatáért s azt hiszi, hogy az egész bajt a Ház rossz akusztikája okozta.

Elnök: Bezárja a vitát a kérdés felett azzal, hogy az indítványok felolvasásánál az ügy ismét szóvá tehető. Egyszermind kéri, hogy a napirend 4-ik pontját a Ház szerdára halaszsa el, tekintettel arra, hogy a miniszterelnök erre vonatkozólag indítványt akar tenni. (Helyeslés.)

Következik a napirend.

(A Kossuth-ünnep.)

Krasznay Ferenc azt tartja, hogy a miniszterelnök fellogásával izolálta magát a saját pártjától. Kossuth az inkompatibilitás csak magának tartotta lenn s nem igazolt vele. Felolvassa Kossuth nyilatkozatát s kimutatni igyekszik azt, hogy Kossuth nem viselkedett gyűlölettel a dinasztia iránt. Kérdi: mi joga állít fel határvonalat a nemzet és a dinasztia között az által, hogy hivatalos hazaság elvét konstruálja. Pedig a miniszterelnöknek az volna kötelessége, hogy közelebb hozza a dinasztit a nemzethez, nem hogy eltávolítsa. (Helyeslés a szélsőbalon.)

Rákosi Viktor: Nehezére esik, hogy ne méltóságos úrendeknek titulálja a círa Házat, Citra kábita ez rabmadaraknak.

Bizonny Akos: Jómadarának! (Derűltség.)

Rákosi Viktor: Kéri a miniszterelnököt, hogy e gót stíli palotában ne csináljon bizanci politikát. Rátérve a Kossuth-ügyre, elismeréssel viselitke a miniszterelnök iránt, hogy nyitlan, merészséggel beszélt Kossuthról. Kívánja, hogy Bécsben is hasonló merészséggel védje a nemzet érdekeit. De, sajnos ez nem történik meg, mert kemény nyakukat és derekukat Pozsonyban hagyják.

Széll Kálmán: Nekem csak egy nyakam van! (Derűltség.)

Rákosi Viktor: Kérdi, ha a Kossuth-ünnepre nem mehet el a kormány, hát melyikre mehet el? Október 6-ikára, vagy március 15-ikére? Nem, csak április 11-ikére mennek el.

Thaly Kálmán: Szegény Horánszky belehalt. Vigyázzanak a többiek is!

Rákosi Viktor sajnálattal látja, hogy a király nem vesz részt a nemzeti ünnepeken s hogy rossz néven veszik tőlünk a Kossuth-nótát. Elég sajnos, hogy nemzetünk sehová sem tekinthet, csak a dinasztia-ra s ez sem méltányol bennünket. Kossuthot apának nevezi a nemzet s nem lehet elválasztani tőle. (Zajos helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Apponyi Albert gróf: T. Ház! A t. képviselőház nagyon természetesen fogja találni, hogy elhagytam az elnöki székét akkor, mikor a Ház az én ténylegkedésnek bírásával foglalkozik s nagyon természetesen fogja találni azt is, hogy én az én ténykedésemről folyó ezen vitában érveléssel és a tárgy érdemére kiterjeszkedve, erről a helyről sem folytathatok be. Hanem valamit megjegyezni mégis szükséges tartok; állásomnak tartozó kötelességet teljesítvén a komikummal határos örülettel féltetem neje, leánya, huga erényét. S mindannyian korlátlan hatalommal uralkodtak a szánalomraméltó hölgyön, akinek feje fölött állandan ott lebegett a *honor* Damokles-kardja. Jaj volt neki, ha találkan érték: lovagjának élete épp úgy kockán forgott, mint a magáé és a legjobb esetben is csak gyors házassággal lehetett jóténni a hibát, amely sokszor nem állott egyébtől, mint hogy valamely férfival néhány szót váltott. Am ebben volt még némi logika. De felháborít a spanyol drámában meggyökerezett felfogás, amely felelőssé teszi a nőt oly vétségekért, amelyeket nem követett el, sőt nem követhetett el. Tudtán, beleegyezésén kívül, akaratla elenőre megsérthette a *beesületet* és többnyire ártatlanul lakolt. Bűnétől rótták föl, hogy valakiben szenvedélyt ébresztett maga iránt és két férfi szerelmi vetélkedésének végzetes áldozata majd mindig ő lett. Egy szó, egy tekintet, egy levélke elég volt, hogy a férj nojót, az apa leányát, a testvér hugát bűnösnek tartsa és nyomban véres bosszúért lihegjen. Így esik aztán, hogy a Lope, Calderón, Alarcón, legtöbb darabján kérdésörömpölés zug végig, egyik párbajt a másik után vivják és a szerelmi eselszövény fejlődését mindig szerencsétlen emberek halálhörgése kíséri.

Calderón *Saját becsületének orvosa* című drámája ismeretes; nem került színpa, de megvan magyar fordításban. Hőse tipikus képviselője a *beesületre* örüiten féltékeny hidalgónak. Neki nincs szüksége bizonyítékra, hogy felesége igazán bűnös-e, hogy becsületében tényleg megsértették-e; az olyan embernek, mint ő — mondja önmaga — elég, ha azt képzeli, azt sejtí, azt gyanítja, azt féli, azt kitalálja . . . Ne gondolják, hogy ez az alak ritka, hogy a feleség-gyilkosság, amit a *beesület* örve alatt titokban elkövet, a rendkívüli dolgok közé tartozik s hogy a puszta látogat kedvéért halállal sújtott asszony kivételes a spanyol színházban. Nem. A legtöbb komédiában

sítek, midőn ezt a néhány rövid megjegyzést teszem. (Halljuk! Halljuk!) A t. Ház egyik oldaláról szívesek voltak határozati javaslatot beadni, mely az én eljárásomnak jóváhagyását foglalja magában. Nekem ahhoz, hogy a Ház ezt a jóváhagyást milyen alakban fejezi ki, természetesen semmi hozzászólásom nincs. Amit én kértem a Háztól, az csupán az, hogy azt az eljárást, amelyivel én saját felelősségemre a nemzeti kegyelet egy ünneplényénél, amennyire lehettem, magát a képviselőházat vittem ahhoz az ünnephez (Élénk dőljenezés és taps a szélsőbaloldalon.), valamely alakban jóváhagyja. Ha a Ház eljárásomtól a jóváhagyást megtagadná — amintohogy a Háznak ehhez joga volna — abból én természetesen levonnám a következtetést. De, t. képviselőház, én azt hiszem, úgy állásom komolyságának, mint talán saját szerény politikai egyéniségemnek tartozom azazt is, hogy annak a határozatnak, amelyet a Ház honai fog, érte me világos és minden homályt kizáró legyen, (Tetszés a jobboldalon.) mert ha a jóváhagyó határozat itt olyan értelemben hozatnék, mely az én megjegyződésemnek és az én lelkületemnek meg nem telet, úgy ennek a, habár formailag jóváhagyó határozatnak reám nézve, az én állásomra nézve, ugyanazon politikai következményei volnának, mint amelyekkel a jóváhagyásnak megtagadása bírt volna. És ezért, t. képviselőház, tisztázni kívánom az én helyzetemet a beadott határozati javaslattal szemben. (Halljuk! Halljuk!)

A vita folyamán a felszólalók mindnyájan, a miniszterelnököt kivéve, az én eljárásom jóváhagyását tartalmazo indítványokat összekapcsolták — nem indítványukban, hanem felszólalásukban — a kormányelnök eljárásának megtámadásával. (Zaj a szélsőbaloldalon.)

Krasznay Ferenc: Az két dolog. (Zaj a jobboldalon.)

Gróf Apponyi Albert: Mondom: indítvány alakjában nem kapcsolhat össze a miniszterelnök eljárásának rosszálásával, de beszédoiknek tartalma kizárólag ezzel foglalkozott. (Ugy van! a jobboldalon.) En nem imputálom a t. képviselő urakat azt a szándékot, de kielé a hatás, a benyomás az egész közönségre az lehet és kell, hogy az legyen, hogy ennek az indítványnak elfogadása egyszersmind magában tartalmazná a miniszterelnök ur eljárásának rosszálását. Ez az a létezés, az urak szándéka ellenére előálló létezés, amelyet tisztázni meiót a Ház határozna, úgy állásom, mint saját egyéniségem iránti kötelességemnek tartom. (Élénk tetszés és helyeslés a jobboldalon.) Kötelességemnek tartom állásom iránt, mert egészen más a Ház elnökének és egészen más a korona első tanácsosának közjogi állása (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon.) és ezen megkülönböztetésnek fenntartása a parlament és különösen ezen népképviseleti kamara függetlenségének egyik biztosítéka; tehát az állásomból olyó kötelesség títja, hogy megengedjem ennek a különbségnek elhomályosítását (Élénk tetszés és helyeslés a jobboldalon.) — bár ismétlem — a képviselő urak szándékán és akaratán kívül állana elő.

A második pedig, amivel önmagamnak tartozom, az az, hogy semmi kérelmettséget arra az álláspontra, arra a megjegyződésemre nézve ne engedjek, melyet most már nem mint elnök, hanem mint politikus és mint ennek a Háznak egyik tagja elfogalok és vallok. És ennek folytán egész röviden bejelentem, hogy én mint politikus, mint a képviselőháznak tagja, a miniszterelnök urnak eljárásával nemcsak elentébe nem helyezkedem, hanem asszt teljes politikai szolidaritást

a *beesület* (honor) mozgatja. A lovagerények közül, amelyek mély gőzkeret vertek Hispániában, a *beesület* volt az, amelynek kultusza annyira elfajult, hogy idővel valóságos bálványozás tárgya lett és félelmetes társadalmi hatalommá korcsult. A nevében elkövetett kegyetlenség, bűn, vérengzés nemcsak bőségnatra talált, hanem a diosóság nimbuszával övezte körül a fejét minden hidalgónak, aki környörtlen parancsolatát szerint cselekedett. Még megközelítőleg sem olyanféle becsületről volt itt szó, aminőt mi annak ismerünk: a *honor* bonyolult törvényeit nem a józan ész, nem a méltányosság, nem az igazság sugallta; a spanyol lovag a becsületlen esett sérelmet — tekintet nélkül a tényleges valóságra — kizárólag egyéni méltóságának szempontjából ítélte meg; csupán önmagát ismerte el illetékesnek eldönteni; vajjon foltot ejtettek-e jó hírnevén avagy nem. Érzése tehát beteges hiúságán, rémisztő önzésén és örületes gőgjén alapult. Azért volt a *honor* oly könnyen sebezhető, oly ingerlékeny, oly bizalmatlan természetű, és azért fejleszette ki a bosszúnak azt a bámulatos tanát, mely szerint a gyanúnak halovány árnyéka is elég volt a legretentőbb megörülés felidézésére. A spanyol drámák modern olvasóját meddőbbenti a nyugalom és hidegvér, amelylyel a hidalgok a becsületükön elkövetett látszólagos sérelmeket kegyetlenül megbosszulták, még pedig titokban, mert azt tartották, hogy hívük az által is esorbát szenvedhet, ha vérrrel lemosott gyalázatuk köztudomásra jut.

A *beesület* parancsolatai szörnyűségük egész mivoltában főleg akkor nyilvánultak, mikor a nőkel szemben alkalmazták őket. Mivel a *honor* ügyek majd mindig a szerelom eselszövényeivel fonódtak össze, a legtöbb spanyol komédia cselekményének középpontja a nő lett. Ez annál sajtásdósbabb, mert a társadalmi életben nagyon alárendelt szerepre volt kárhözható. A vele való érintkezés tilos volt és imádónak lépten-nyomon halálos veszedelemmel kellett szembeszállania, hogy közelébe férközhessenek. A férj, apa,

a férfi, de főleg a nő ártatlanul vagy nagyon esékély vétség miatt bűnhődik; amennyire híhetetlennek tartszik ez a mai kor embere előtt, annyira természetes volt a XVII. századbeli spanyol előtt és valóságos sablon lett a színműben.

Es most már kitűnhetik, miért mondtam kivételesnek a *Zalameai bíró*t Calderón művei s általában az aranykorabeli drámák között. A szerző, noha a *beesületnek* par excellence költője ő volt, ebben a darabjában nem hódol a spanyol komédiát általában jellemző felfogásnak a *honor*-ról és ehhez képest a drámai esomó megoldásának módja nem háborítja föl az emberi érzést, mint az rendesen történni szokott. A *Zalameai bíró* egyike ama nagyon kevés kasztíliai drámának, amelyben Calderón tellemelkedve kora átkos konvención, az egyetemes emberi szempontjának magaslatára helyezkedik; színműve tehát nem helyizű spanyol komédia, amely sért minden nemesebb érzést, hanem általános értékű és igazságú alkotás, amelyen átvonul az, amit „emberiség lehellet”-nek neveznek. A spanyol dráma zordon és brutális légkörében, mondottuk, a *honor* különösen a nők sorából majd mindig ártatlan vagy hibájukon kívül vétkesnek tetsző áldozatok szed: a *Zalameai bíró*ban ez másképp van. Itt a kaptiány, aki a bíró leányát galádul megbocsáteleníti, tényleg bűnös és az apa mégis csak akkor less zigóruu bírájává, midőn minden békés megoldásra célzó kísérlete hiábavalónak bizonyul. A leányt pedig, a ki ezuttal tényleg elvesztette becsületét, nem öli meg, mint az még teljes ártatlansága esetén is szokás, hanem kolostorba küldi. Ez a látszólag egyszerű és a költői igazságszolgáltatásnak hódoló befejezés talán nem tűnik föl a mai színházlátogatóknak, de a XVII. századbeli spanyol dráma ismerője tudja, hogy itt a költő ugyszólván szembehelyezkedett kora felfogásával, drámairól-társával, sőt önmagával — mert darabját az emberiség szellemében oldotta meg.

vállalok. (Hosszantartó, élénk éljenzés és helyeslés a jobboldalon.)

Ezekkel a kijelentésekkel tartozom úgy az állásomra való tekintetnek, mint saját egyéni egyeneségemre. (Élénk helyeslés, éljenzés és taps a jobboldalon.) Ezeknek meghallgatása után kérem a t. Házat, méltóztatassék határozni. (Hosszantartó, zajos tetszés, éljenzés és taps a jobboldalon.)

A Ház megadja az előnknek a jóváhagyást, ellenben eiveti Barta Odón határozati javaslatát.

(Egyéb bejelentések.)

Elnök bemutatja Kolozsvár város meghívóját Mátyás király szobrának leleplezési ünnepére; egyszerűen jelenti, hogy a küldöttséget különvont viszi, mely holnap reggel 7 óra 40 perckor fog elindulni. Bemutatja a Kuria átiratát, a mely szerint Udvardy Ferenc képviselő mandátuma ellen vizsgálat rendeltetett el, ellenben Lendl Adolf ellen beszüntetve lett. Jelenti, hogy Neumann Armin ellen összehívott bizottsági bejelentést adtak be; miután az aláíró neve hiteltelenség miatt a bejelentés figyelem kívül hagyatik. Bemutatja a nyáron benyújtott kérvényeket és feliratokat, többek között Gödöllőnek Wolmer Tivadar képviselő útján benyújtott feliratát az önálló vámtérület felállítására iránt.

Elnök az ülést 5 percre félfiggeszti.

Szünet után.

Belitska Béni előadó: Jelenti, hogy a bizottság megvizsgálta Egry Béia s gróf Sztáray Sándor megbízveleit s azokat rendben találta.

A Ház tudomásul vette a jelentést.

(A miniszterelnök indítványa.)

Széll Kálmán: A t. képviselőházat kérem arra, hogy szíveskedjék a bizottságokat, amelyek a mult ülészakban működtek és a kormány által tett előterjesztéseket és javaslatokat tárgyalják, ezen ülésszak számára is megalakítani és megválasztani. (Helyeslés.) Ezenkívül arra kérem a t. Házat, hogy egy bizottsággal többet válasszana ezen ülészakban a képviselőház és hogy az a bizottság a munkásságára vonatkozó kérdésekkel foglalkozzon. Eddig is éreztük így ily bizottság hiányát, mert voltak a Ház tárgyalásai alatt szociálpolitikai törvényjavaslatok, amelyeknek egy része máris törvénynyé vált és mert ilyenek lesznek ezután is, amennyiben a trónbeszéd megjelölte ezen a téren azokat a teendőket, amelyek a törvényhozásra a hátralevő nagy ülészakban várnak.

Visonlat Soma: Örömmel fogadja a miniszterelnök indítványát, de nem helyesli a címet, inkább óvatjtané, ha a bizottságot társadalomgyűneik neveznék.

Széll Kálmán: Annak a bizottságnak a hatáskörét nem a cím fogja megadni, hanem ama javaslatok tárgyalása, amelyek oda fognak utasítani. A társadalomgyűne szó nem tejezi ki azt, amit akarunk. A társadalompolitikai nem akarjuk, mert nem magyar kifejezés. Méltóztatassék megmaradni annál a névnel, amelyet javasoltam. A lényeg az, hogy az ilyen bizottság, amely elsősorban a munkássággal, a társadalom ezen osztályával, a társadalmi kérdések csoportjának ezen legintossabbikával foglalkozik, megjelölje már előre a kormányt és a törvényhozásnak az irányt, hogy e kérdést nem kicsinyli, hanem e kérdéssel gondosan akar foglalkozni. (Élénk helyeslés.) A Ház hozzájárul a miniszterelnök indítványához.

Elnök indítványozza, hogy a legközelebbi ülés szerdán tartassék a következő naprenddel: 1. Indítvány- és interpellációs-könyv felolvasása, amelynek folyamán Rátkay indokolni fogja indítványát. 2. Bizottsági megválasztása.

A Ház ehhez hozzájárul.

Elnök az ülést bezárta.

BELFÖLD

Gróf Széchenyi Gyula a királlynál. Bécsből táviratozzák, hogy ő felsége gróf Széchenyi Gyulát, a személye körüli minisztert, ma délelőtt hosszabb kihallgatásón fogadta.

Barsvármegyei küldöttsége a Házban. Az új parlamentben ma járt az első küldöttség. Es mintha csak a Ház nagy arányaihoz akart volna alkalmazkodni, egész impozáns menetté nőtte ki magát Barsvármegyei küldöttsége. Nem is kis dologban jártak s nem holmi apró-cseprő érdekek egyesítették a megye színét-járvát az új parlamentben, hanem az egész megye egyik legfőbb érdeke, a megye-székhelynek Aranyos-Marótról Lévára való áthelyezése, nemkülönben a törvényeknek Lévára való áthelyezése és a pénzügyigazgatásnak Léván való hagyása. A megye főispánja, a megye képviselői, a bizottsági tagok s a megye egész előkelősége ott volt ma az új parlamenti palotában, számszerint százhuszan. Három miniszternél kellett tisztelegniük s már maga a küldöttség hatalmas számaránya is alkalmas volt arra, hogy a miniszterek bizalmát illeltesse. Léván és a megyebizottsági tagokon felül a megye nagy városai is képviseltették magukat a küldöttségben. Így Körömczványa város képviselőiben Palkovics Emil, Ujbánya városában Kotiers Emil jelentek meg. Léva városát polgármestere, Bodogh Lajos képviselte.

A küldöttség, amelyet Kazy János főispán, Ruffy Pál és Leidenfrost László képviselők vezettek, először a miniszterelnöknel tisztelegtek.

Itt Ruffy Pál, az ujbányai kerület országgyűlési képviselője volt a küldöttség szónoke, aki Barsvármegye törvényhatóságának határozatát nyújtotta át, amelyben a vármegye határozatilag kéri a kormányt a királyi törvényeknek Lévára való áthelyezésére és a vármegye székhelyének Aranyos-Marótról Lévára leendő áthelyezésére. A memorandumnak átnyújtásával 172 bizottsági tag bizta meg a küldöttséget, vagyis az összes bizottsági tagoknak több mint kétharmada. Széll Kálmán miniszterelnök szívesüléssel valóban kijelentette, hogy mérlegelni fogja a mindkét részről felhozható okokat s minden személyes meléket tekintet nélkül, egyedül a közérdek szempontjából fog dönteni Barsvármegye közönségének, társadalmának vitális kérdésében.

A miniszterelnök után Ploze Sándor igazságügyi minisztert kereste fel a küldöttség, a hol Belcsák László lévai kir. közjegyző tolmácsolta a vármegye határozatát, ismertetve azt a tarthatatlan helyzetet, a mely a jogkereső közönségre hárul a jogvédelem szempontjából azáltal, hogy a törvényszék a vármegye egy félreeső zugában van.

Ploze Sándor igazságügyi miniszter méltányolja a törvényhatósági bizottság határozatát s szorgos tanulmányozás tárgyává teszi a kérdést. A törvényszék áthelyezése törvényhozási aktsussal áll kapcsolatban, a mennyiben azonban a vármegye közigazgatási székhelye is áthelyeztetnék, ez esetben a kormány tagjainak hozzájárulásával a kérdés megoldása megkönnyíteneték.

A pénzügyminiszterhez ment azután a küldöttség, ahol Holló Sándor, a lévai takarékpénztár igazgatóelnöke nyújtotta át a vármegye közönségének kérvényét, amelyben a pénzügyigazgatásnak Léván való meghagyását és ott állandóságát kérelmezik.

Lukács László pénzügyminiszter nehezkén tekint a helyzetet, amennyiben a kisebbség érdekeinek szolgálat a törvénynek az a szakasza, hogy a királyi pénzügyigazgatóság lehetőleg a vármegye székhelyén álltassék föl. Azonban, amint tudja, a vármegyének nagy többsége a közigazgatási székhelyt Lévára óhajtja áthelyezni. Amennyiben tehát a szándék megvalósíthatnák, a kérdés meg van oldva. Egyébként ő kollégáival egyetelműleg az országos érdekek megőrzése mellett, Bars vármegye közönségének érdekeit szem elől téveszteni nem fogja.

A küldöttség a legjobb reményekkel hagyta el a parlamenti palotáját, bízva ügyének igazságos és méltányos voltában.

A szabadelvűpárt vizsgálja Temesmegyében.

Temesvárról táviratozzák a fölnyilatolás Bud. Tud.-nak: Temesvármegye holnap ősz közgyűlését megelőzőleg a megyei szabadelvűpárt ma délután Vargies Imre előnkje által értekezletet tartott, amely mindenekelőtt Lendl Adolf és Gorove László országgyűlési képviselők ismert nyilatkozatával foglalkozott, amelyben kijelentik, hogy a megyei szabadelvűpárt ülésein nem fognak megjelenni, míg annak vezetésében ily irány uralkodik, amely az országos szabadelvűpárt irányával nem áll összhangban. Szivák Imre országgyűlési képviselő a nyilatkozatot olyannak mondta, amely esetleg megbontja a szabadelvűpárt egészét. Hosszabb eszmecsere után, a melyben Fülöpp Béia országgyűlési képviselő, báró Sztajonovits György, Hollóssy Gyula, Gál József főrendiházi tag, Vargies Imre, Blaskovics Ferenc országgyűlési képviselő, Plausich Mát. és és Fay Ignác vettek részt, az értekezlet egyhangulag elhatározta, hogy a nevezett két képviselő nyilatkozatát tudomásul veszi s őket a pártból kizáratja tekintni; de visszatartja azt az állítást, mintha a temesvármegyei szabadelvűpárt nem állana az országos szabadelvűpárttal ugyanegy alapon; kijelenti, hogy, mint eddig, a jövőben is mindenkor az országos szabadelvűpárt és a kormány elveit vallja, azokkal magát azonosítja; erről az országos szabadelvűpárt központját értesíti az értekezlet.

Hasonló jellegű volt az értekezlet második tárgya is. Sztura Szilárd vármegyei tiszteletbeli főügyész ismert felebeszése került tárgyalásra, a mely felebeszés kapcsán ismeretlen iorrásból az a hír kelt szűrnre a közmeletben, hogy Temesvármegye árvaszékének két millió árvavagyon veszett el. A legszigorúbb vizsgálat kiderítette, hogy e vádnak semmiféle alapja nincs s a megyei tisztikar becsületét, ügybuzgóságát, az árvavagyon kezelését a legkisebb vád sem érheti. Ez ügy kapcsán kifejtett sajtóvita során számos jel merült fel arra, hogy a megye elleni támadás értelmi szerzője Lendl Adolf országgyűlési képviselő, aki legutóbb egész rópiratot írt, amely ugyancsak tele van a megyei tisztikar ellen szórt vádakkal. A Sztura-féle felebeszésre vonatkozólag, mivel Sztura határozatlanul kijelentette, hogy ő semmiéle vádat a megyei tisztikar ellen nem emelt, a szabadelvűpárt azt indítványozza, hogy a belügyminiszter által a vád terjesztői ellen kívánt megtorló lépésektől a megye tekintsen el és jelentsé ki, hogy a megyei tisztikar korrektségét a megejtett vizsgálat kétségben felül kiderítette, továbbá, hogy az összes tisztikarnak és az illelt közleményekben törvénytelen befolyásolással vádolt főispánnak teljes bizalmat szavaz. Molnár Viktor főispán kéri az értekezletet, hogy ez indítványtól álljon el, mivel személyének önrzete teljes megnyugvást biztosít. Az értekezlet, dacára e nyilatkozatnak, zajos szüntetés közöt mégis fenntartja indít-

ványát. Az alispáni jelentés kapcsán Molnár Viktor főispán bemutatja Lendl Adolf képviselőnek Utaas kerületben címmelet megjelent rópiratát, amely a megye több tisztviselője ellen tartalmaz vádakat. Ennek következtében indítványozza, hogy a párt a holnap megyei közgyűlésen vizsgáló-bizottság kiküldetését hozza javaslatba; ebben az értelemben határoz a szabadelvűpárt is. Joancovich Sándor vármegyei főjegyző, Lendl Adolf volt ellenjelöltje, akit a rópirat leginkább támad, bejelenti, hogy foglyelmi vizsgálatot fog maga ellen kérni. Az értekezlet Vargies Imre pártelnök és Molnár Viktor főispán étetésével este 6 órakor ért véget.

KÜLFÖLD

Ignatiev a csehekről. A prágai Nérodni Politika mai száma a Sipka-ünnepségekben résztvevő Klotás képviselőnek egy táviratát közli Szófiából, ahol hosszabb beszélgetést folytatott Ignatiev gróffal. Ignatiev nagyon sajnálja a csehek és németek harcát s azt mondta, hogy ez a harc borzasztóbb a törökök ellen folytatott haronnál, mert ezek nem rabolták el sem a nyelvet, sem a vallást. Ignatiev elmondta, hogy Pétervártól meglátogatta egy Mekkaba utazó mohamedán, ainek a kövekezőket mondta:

— Nektek, törököknek most jó dolgok van; ti régebben a németek fejtét vágátok le, most pedig Kállay vasutakat és országotokat épít nektek s minden lehető jóban igyekszik benneket részesíteni.

Erre a török a következőket felelte a grófnak: — A törökök csak halotak fejtét vágátok le, de a németek most élő testükből tépik ki nyelvüket és szívüket!

Ignatiev ezután azt ajánlotta, hogy a csehek folytassák a harcot a barbár germanizmus ellen. Végül elismerte, hogy a csehek nagyon sokat tettek a szláv-ságért.

A forrongó Macedónia. Fontos tanácskozás történetelt tegnap a török hadügyminiszteriumban. Az a körülmény, hogy meghívták rá Edhem pasát is, aki a görög-török háborúban fővezér volt, arra vall, hogy a török kormány nagyarányú intézkedéseket szándékozik tenni a macedóniai fölkelés elnyomására s a macedóniai török csapatok fővezérévé valószínűleg Edhem pasát fogják kinevezni.

Szófia, október 10.

Jankov ezredes lapja, a Riformi azt jelenti, hogy Kreszna falu mellett két nap óta véres harc folyik a hegyesoros birtokáért.

London, október 10.

A Standardnak jelentik Szonikiból: Macedóniában kétségtelenül nagyon komoly a helyzet; bolgár ügynökök föllájtják a lakosságot, a törököktől való fölszabadulásukat, autonómiát és nagy reformokat ígérve neki. A török csapatok elégtelenek. A rend mindenütt meg van zavarva, a vagyonosabb családok elhagyják az országot s a nép a hatalmak közbelépését követeli.

A boer tábornokok Berlinben. Az angol unionista lapok szerint a boer tábornokok maguk az okai annak a kényes helyzetnek, amelybe jutottak. A német császár elhatározását egyhangulag helyeslik s kiemeli, hogy más irányú befolyások a német császár elhatározására nem is történtek, nem is kerültek szóba, mert már eleve is arra a magatartásra határozta el magát, mely angol föllógás szerint egyedül helyes. A Times azt írja, hogy a brit nagykövet valószínűleg azt a kellemetlen megbízást kapta, hogy utassis el magát a közvetítést, mert a tábornokok nagyon angol-ellenes hangon kezdték nyilatkozni. Az audienciát kétségtelenül ólázatos magyarzatoakra használták volna föl, s az angolellenes tábor zöme nem hagyott ön semmi kétséget az iránt, hogy az audienciából politikai lökét szándékoztak kovácsolni. Az audiencia Angliában oly régi emlékeket újított volna föl, melyeket úgy Anglia, mint a német császár elfelejteni igyekeznek. — A boerok berlini kihallgatásának ügye még zavarosabbá válik az által, hogy most maguk a boer tábornokok azt hírdetik, hogy hajlandók lettek volna a császár közvetítését teljesíteni. Botha tábornok öcsöse, Botha Lajos, a ki most Berlinben van, kijelentette, hogy a tábornokoknak semmi tudomásuk sem volt arról, hogy Angliában és Németországban miféle aggodalmakat táplálnak az ő kihallgatásukra vonatkozólag; még október hetedikén azt mondták, hogy nagyon örülnek a berlini kihallgatásnak.

Berlin, október 10.

Itt általában azt hiszik, hogy a boer tábornokok most már el se jönnék Berlinbe.

Brüsszel, október 10.

A boer tábornokok ma este *Utrechthe* utaztak, hogy üdvözöljék *Krugert* hetvenhetedik születésnapja alkalmával. A tábornokokat ezernyi sokaság kísérte a vasúthoz.

A három nagy sztrájk.

Északamerika, Franciaország és Svájc azon nagy gazdasági válság behatása alatt áll, melyet a szénmunkások sztrájkja idézett elő. A három kultúrállamban ezer meg ezer munkás hagyta ott a bérmozgalom oly roppant arányokat öltött, hogy a világ szorongva néz a dolgok jövőndő alakulása elé. Az általános sztrájkot proklamálták s a munkabeszüntetésre való fölhívás nagyon is termékeny talajra hullott. Eddig minden közvetítés sikertelen maradt. Franciaországban maga a miniszterelnök avatkozott bele a munkások és munkaadók közti tárgyalásokba, hogy elősegítse a kiegyezést. Intervenciója épp úgy kudarcot vallott, mint Roosevelt elnöké, ki hiába igyekezett az észak-amerikai bányatulajdonosok és munkások közti differenciát kiegyenlíteni. Az Unio államaiban a sztrájknak a gazdasági válság a legközvetlenebbi következménye, a szénárak emelkedése, mely az egy tröszt által okozott husráglalással kombinálva, immár valóságos kalamitássá vált. Mert épp az Egyesült-Államok az az ország, hol a legtöbb húst fogyasztanak s a legtöbb szénét égetnek. Anglia és Canada ugyan már rengeteg mennyiségű szénét szállítottak oda, de a sztrájk hosszabb tartamánál ez nem lesz elégséges.

Ezek a körülmények a hideg idő beálltával csak nyerneket jelentősek. Legutóbbi távirataink nem alkalmasak arra, hogy reményt keltsenek a helyzet javulását illetőleg. Ezek a jelentések azt mondják, hogy Franciaországban, Svájcban és az Unióban az általános sztrájkok terjednek s a munkások el vannak szánva követeléseikhez ragaszkodni. Genfben teljesen szünetel a munka s a hirdapadók is szünetelnek, úgy hogy a lapok megjelenése is kérdéses. Itt az anarchisták is éreztetik a befolyásukat s a helyzetet a maguk céljaira akarják kihasználni.

Részletesebb távirataink a következők:

A franciaországi szénstrájk.

Páris, október 10.

Eddig sehol sem volt nagyobb rendzavarás, csak az feltűnt, hogy a sztrájkolók sok bányában rombolni akarnak. A pas-de-calaisi prefektus azt mondja, hogy már sok sztrájkot látott, de most látja először, hogy a munkások saját munkájukat akarják megsemmisíteni. De a sztrájkolók nagy tömege nyugodtan akarja a sztrájkot, míg összes követeléseiket teljesítik. Sokan a hatósághoz fordulnak azért, hogy védelmezze meg vagyonukat saját társaik ellen. Pas-de-Calaisban ötezer gyalogos és lovaskatona tartja fenn a rendet. A helyzet ebben a megyében rendkívül komoly; ötven ezer munkás sztrájkol ebben a megyében s attól lehet félni, hogy ez a nagy tömeg meg fogja zavarni a rendet. Basy és más munkászövezetek aggodva nézik az eseményeket. A sztrájkolók egy része Anzinbe vonult, hogy az ottani tizenkétezer munkást a munka beszüntetésére kényszerítse. Loire megyében a munkások nyolovanöt százezer sztrájkol; a hatóság elrendelte, hogy a bányákat katonaság őrizze. Kétezer munkás St-Chamondba ment, mert az odavall munkások még vonakodnak a sztrájkolókhoz csatlakozni.

Páris, október 10.

Ideérkezett jelentés szerint a bányamunkások általános sztrájkja eddig Pas de Calais-megye szénbányáira, Nord-megyének egy kis részére, továbbá Loire, Haute Loire, Gard és Tarn megyékre terjed ki. Monceau les Minesben és Decazevilleben, ugyszintén Montlevonban tovább dolgoznak. Ennek a vidéknek ugynevezett sárga-szindikátusa kijelenti, hogy eütkélt szándéka a munkát bármily körülmények között folytatni.

Páris, október 10.

Jaurès a *Petite République*-ben a következőket írja:

Szívemben nem vagyok barátja ama veszedelmes harci eszközöknek, amelyeket Guesde csoportja ajánl. Sokáig ellene voltam az általános sztrájknak s ha most mégis ajánlom, ezt azért teszem, mert amikor az egész munkásnép megnyilatkozik, nekem engedelmesebbnek kell. Ez a sztrájk a köztársaság szellemének próbaköve s a proletariátus spontán elhatározásából eredt. Ma még időseleges volna kutatni, vajjon a sztrájk a kormány vagy a kapitálizták ellen irányul-e.

Páris, október 10.

A francia bányatulajdonosok központi bizottsága a bányamunkás bizottság titkárnak tegnapi levelére

válaszolván kijelentette, hogy mint tanulmányi célokra rendelt hivatal nincs abban a helyzetben, hogy a bányamunkások igényeiről döntsön. A bányamunkásoknak tehát a vállalkozókhöz kell fordulniok, hogy békés megegyezést hozzanak létre. A levél továbbá azt mondja, hogy a sztrájkot két év óta készítették elő és erőszakkal inszenzárták. A közvélemény tisztába fog jönni a felhozott ürügyek tarthatatlanságáról és a kövelet forradalmi célokról. A közvélemény azt is meg fogja állapítani, hogy melyik részt terheli a felelősség.

Páris, október 10.

A reakcionárius lapokban nagy az öröm a sztrájk kitörése fölött. *Cassagnac* azt írja az *Autorité*-ben, hogy ez a sztrájk a munkások felelete a kormány könnyelmű ígéreire. A *Gaulois* a sztrájkot a republikánus államforma ellen aknázza ki. Azt mondja, hogy három köztársaság van a világon, az amerikai, a francia és a svájci, s mind a háromban az általános sztrájk dul. Az *Echo de Paris* azokra a veszedelmekre figyelmeztet, melyek a katonaság és a munkások közt való összeütközésből származhatnak. Visszautasítja azt a vádat, hogy a sztrájkot a kongregációk bujtogatták.

Lens, október 10.

A pas de calaisi medencében a munka még mindig teljesen szünetel. Az utcákon való csoportosulások beütöttek. Az éj nyugodtan folyt le, kivéve Noeuxben, ahol a sztrájkolók több munkás és hivatalnok ablakait betörték.

Az amerikai szénharc.

London, október 10.

Utóbbi órákban kedvezőbb hírek érkeznek az amerikai szénháborúról. A *Mitchell* és *Quay*, valamint *Penrose* szenátorok közt tegnap tartott értekezlet azért rendkívül fontos, mert meghívták rá négy szenátort, *Olyphantot*, *Truesdale*t, *Fowler*t és *Thomast*. A *Daily Mail* szerint az a hír, hogy a bányatulajdonosok ezen a konferencián nevezetes engedményeket tettek. A republikánus politikusok kívül a trösztmágnások is nagy aggodalomban vannak, mert a közönség végleg elítélte a trösztöket. Attól félnek, hogy az ő érdekeikbe vágó tröszt-törvényeket fognak hozni.

A *Morning Leader* szerint a sztrájkoknak vége csak pár óra kérdése. Az *Express* pedig határozottan jelenti, hogy a két fél már meg is egyezett s ily értelmű jelentést küldött *Sherard* főbányamérnök Washingtonba.

New-York, október 10.

Egy pennsylvaniai törvény megtilja, hogy a szállítási vállalatok más üzlettel is foglalkozhassanak, mint szállítással. A szénvasutak azonban bányatulajdonosok is egyszersmind s attól tartanak, hogy Roosevelt elnök e törvényértében elegendő okot lát abban, hogy drasztikusan járjon el a bányatársaságok ellen.

New-York, október 10.

Több szenátornak az antracit-bányatulajdonosok nagy egyesületeinek elnökeivel tegnap délután folytatott értekezletei, úgy látszik, ellenkező eredményre vezettek, mint a melyet reméltek. Az elnökök ismét elutaztak, miután kijelentették, hogy sobasem fognak engedni a bányászok követeléseinek.

A genfi sztrájk.

Bern, október 10.

A szövetségátnáshoz közelálló körökben nem tartják lehetetlennek, hogy a genfi események a községeknak fegyveres hatalommal való beavatkozását jogják maguk után vonni. Mivel a ma éjjeli tüntetéseknél sok megsebesülés és letartóztatás történt, a kanton kormányja megerősítette a katonai kirendeltséget. A városi bányá- viz- és villamosságai művek alkalmazottai elhatározták, hogy folytatják a munkát. A zavargók tegnap tüntettek a lovasutú társaság ellen, de a katonaság hamarosan helyreállította az utcákon a rendet.

Genf, október 10.

Dél előtt a sztrájkolók körüljárták a várost gyászfátyolos lobogókkal, de a rendőrség szétszórta őket, miközben néhány ember ököcsapások vagy puskatütések által könnyen megsérült. Néhány bört be van zárva. Mind nyilvánvalóbbá válik az anarchisták befolyása a mozgalomra. Ma letartóztatták a sztrájk összes vezetőit. A sztrájkolók közötti vasúti alkalmazottak küldöttsége a kormány felszólítására készen nyilatkozott, hogy a társaság igazgatóságát felkéri egy értekezlet megtartására, amelyben megkísérik a megegyezést.

HIREK

Budapest, október 10.

— **BUDAPESTI NAPLO** Október 15-én új előfizetés nyílik a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejárt, méltóztatassanak a megújításról idejékorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— **A szerb királyi pár Pétervárott.** Mégis csak beváltak a szerb hivatalos hírek, mert most már kétségtelen, hogy *Sándor* király és felesége a jövő héten elutazik Pétervárra, az orosz udvar látogatására. *Novakovic* pétervári szerb követ a jövő héten Rembe utazik, hogy a szerb királyi párt ott üdvözölje.

— **Arisztokrata zárandokok a pápánál.** Rómából táviratozzák, hogy az osztrák arisztokraták zárandokcserege gróf *Deylern* vezetése alatt ma oda érkezett. Az osztrák főrangú zárandokokat a pápa vasárnap fogja fogadni a magyar arisztokrata zárandokokkal együtt, akik ma este érkeznek Rómába.

— **József főherceg palotája.** A Szent-György-tér szabályozása következtében *József* főherceg palotáját is át kell alakítani, mert a teret ott néhány lányira léssák. *József* főherceg ez alkalomból nagyszerűen renováltatja palotáját, mely diszére fog válni környezetének. Az épület egészen új, pompás homlokzatot kap s a régi épületet ezenkívül is kibővítik, kertet, kerti lakot, sőt új istállót is építenek melléje. A palota gyönyörű homlokzatot kap még a Krisztinaváros felé is és mindenképpen királyi disze lesz a fővárosnak. A palota terveit *Korb* és *Giergl* műépítészek ismert finom ízléssel és nagy architekturai tudással készítették el. A tanács az építési engedelmet már megadta.

— **Az önálló vámerület mellett.** Nógrád vármegye mai rendes havi közgyűlésén *Leszkáry* Gyula indítványára elhatározták, hogy az önálló vámerület érdekében a kormányhoz feliratot intézzenek. A vita folyamán *Beniczky* Árpád indítványozta, hogy az önálló vámerület érdekében intézzen a megye feliratot a képviselőházzal, mert a kormány már állásánál fogva is hiva a közös vámerületnek. *Leszkáry* főrendiházi tag és *Sréter* Alfréd felszólalása után *Beniczky* indítványát elvetették.

— **Az orvosgyűlésről nagygyűlése.** Az orvosgyűlés e hó 14-én kedden délután 6 órakor tartja évi nagygyűlését Szentkirályi-utca 21. számú helyiségében. A nagygyűlést *Tausler* Vilmos dr. egyetemi tanár vezeti s annak tárgyszorozata a következő: 1. Elnöki megnyitó. 2. Jelentés a Balassa-pályadíjról. 3. Jelentés az 'Orvosi Hetilap' pályadíjáról. 4. Pályázati hirdetések. Ezek után dr. *Korányi* Frigyes főrendiházi tag mond emlékbeszédet dr. *Markusovszky* La. os. előtt. — Megemlítjük e helyen, hogy az egyesület rendes ülése 18-án, esti 6 órakor lesz ugyancsak saját helyiségében.

— **A kereskedelmi akadémia végzett növendékei.** A budapesti kereskedelmi akadémia végzett növendékeinek szövetsége tegnap tartotta közgyűlése óta első ülését. *Bogó* Samu elnök üdvözlőbeszédre után jelentette, hogy az alapszabályok értelmében a szövetség új elnöke *Szapann* Vilmos, az akadémia igazgatója, ki székfoglaló beszédében utalt arra, hogy a kereskedelmi akadémia volt növendékei, az új magyar kereskedelmi iskola tantervének revíziójánál tapasztalataikkal, utmutatással szolgáljanak. Az értekezlet elhatározta, hogy a kereskedelmi szakkifejezéseket és műszavakat lexikon formájában összegyűjti, mire névze *Névy* László hátrahagyott iratai szolgáltatják az adatokat s ennek szerkesztésével a választmány egyik tagját, dr. *Koltay* Virgil tanárt bízta meg. A szövetség elhatározta végül, hogy megalapítójának, *Névy* Lászlónak síremléket jog állítani, mely célra széles körben megindítja a gyűjtést.

— **Egy nagyhercegnő szökése.** Egy táviratunk szerint a mai párisi lapok pétervári telegrammok alapján azt jelentik, hogy *Heléna* nagyhercegnő, *Miklós* görög herceg neje megszökött egy fiatal emberrel. A fiatal nagyhercegnőnek nem ez az első effajta kalandja. Néhány év előtt, még leánykorában egy katonatiszttel szökött meg *Heléna* nagyhercegnő, de akkor családja nyomára akad és visszavitte a szülei házába, a katonatiszt pedig *Szibériába* száműzték. Most is megösisztették a rendőrségeket, de eddigelő nyoma sincs a szökévény szerelmespárnak.

— **Tífuszjárvány egy ezredben.** *Zürichi* tudósítónk táviratozza, hogy a 18. gyalogezredben, amely résztvevő a tegnap befejezett ószi hadgyakorlatokban, járványosan pusztít a tífusz. E hó 7-ig ötven haltak meg tífuszban, köztük egy tiszt is. Az ezred legénysége közül eddig 80-an betegedtek meg tífuszban. A vizsgálat megállapította, hogy a járvány rohamosan terjed a katonák közt és a betegség lefolyása általában súlyos.

— **A kolozsvári ünnepek.** Mindeddig úgy volt, hogy *Mátyás király* szobrának leleplezésén a királyi József főherceg fogja képviselni. Mint most *Kolozsvárról* jelentik, József főherceg közbejött betegeés folytán nem utazhatik el az ünnepre. A főherceg a sasvári hadgyakorlatok alatt erősen meghűlt és betegesége nagyoktu tudóhurutta fejlődött, udvari orvosa attól tart, hogy a betegség tüdőgyulladásra fajulhat és ezért a fontos urat elültotta kolozsvári utjától. József főherceg tehát, mint Alsuthról telegrafálják, legnagyobb sajnálatára nem vehet részt a nagy nemzeti ünnepen, bár nagy örömmel készülődött már oda. József főherceg távolmaradása bizonyára mindenütt a legfőbb szintű sajnálkozást fogja kelteni, de ez érzéshez az öröm vegyül, hogy a király kivánságára József Agost főherceg vesz részt a leleplezési ünnepélyen. József Agost főherceg, aki jelenleg Kistapolcsányban, családja körében tartózkodik, tudvalevőleg éppen a napokban írta meg *Kolozsvárra*, hogy meghűlés folytán az ünnepeképtől távol kell maradnia, annál nagyobb elismerés illeti, hogy mégis vállalkozott a sok fáradsággal járó szereplésre. Orvondotes az a kolozsvári ünnepek nemzeti jellegének szempontjából is, mert az uralkodó-családnak olyan tagja fogja emelni jelenlétével a nagy ünnep fényét, aki nemcsak érzésben, de nyelven is legközelebb áll a magyar nép szívéhez.

Kolozsvárról táviratozzák: A délutáni vonattal ideérkezett *Hegedűs Sándor*, a szoborbizottság elnöke nejevel és leányával. A pályaudvaron a szoborbizottság élén báró *Felitzsch Arur* alelnök rövid beszédben üdvözölte. *Hegedűs Sándor* örömeinek adott kifejezést, hogy ismét Kolozsvárra jöhetett és a nagy nemzeti ünnepen kötelességét teljesítheti. Ezután a *közép- és kiskereskedők* nevében, akiknek zászlóját *Hegedűs Sándorné* fogja felszentelni, *Havas* egyleti elnök üdvözölte *Hegedűs Sándor* nejét és szép csokrot nyújtott át neki. Ugyanezzel a vonattal érkezett meg *Jókai Mór* is nejevel. Az agg kőltőt és nejét a színház tagjai fogadták és az ezrekre menő közönség lelkesen megénekte. *Jókai Mór* az ováció között alig tudtak kocsijukhoz jutni és a városba menet is folyton ajéjentezik őket. A szoborbizottság ma ülést tartott, amelyen a királyi személynök, változás következtében így intézkedett: A délután 5 óra 42 perokor érkező különvonattal jövő tagjait a kormányznak *Szavacina* polgármester fogadja. Este 9 órkor a városot kivilágítják. Este 10 óra 8 perokor érkezik meg *József Agost főherceg*, akit a város, a szoborbizottság és az E. K. E. ünneppélyesen fogad. Bevonulás után szerezendót adnak a főhercegnek. A tervezett lampionos menetet hétfőn tartják meg.

— **A legrövidebb telegramm.** Abból a világraszóló gyászról, mely Zola halálát követte, részt kértek maguknak az orosz írók és hírlapírók is. Pétervári egyesületük hosszú telegrammban fejezte ki mélyeséges részvétét Zolanénak s a telegrammban természetesen bennefoglalattott az is, hogy miért gyászolja voltaképpen az orosz íróvilág Zola mestert. A cenzura azonban úgy találta, hogy fölösleges az indokolás és mindössze két sort engedélyezett a részvétből. A legszárnyabbat. A sablont, ami ugyanaz az igazi mély részvétben és a konvencionálisban is. — Ez a Párisba érkezett legrövidebb részvét-telegrammnak a története.

— **A Hírlapírók Nyugdíjintézetének.** A Szállások Nemzetközi Egyesületének budapesti előkészítőbizottsága dr. *Falk* Miksa országgyűlési képviselőhöz, mint a Hírlapírók Nyugdíjintézetének elnökéhez a következő levelet intézte:

A Szállások Nemzetközi Egyesületének szeretett hazánk székesfővárosában legutóbb leolyt közgyűlés alkalmából a magyar napisajtó iparunk és különösen közgyűlésünk iránt viseltett jóindulatának oly sok jelet adta, amelyben őszinte örömmel ismertünk a magyar sajtónak közérdekű és hazafias törekvéseink iránt viseltett rokonszenvére és méltánylására. Közönetünknek és hálánknak jelet kívánjuk adni, midőn az idecsatolt 200, azaz kétszáz koronát azon tiszteletjes kéressel származtatjuk át méltóságodhoz, méltóztatnék ezen összeget, mint a Hírlapírók Nyugdíjintézetének alapja javára tett adományunkat szívesen fogadni s az intézethez eljuttatni.

— **A oselőpénztár plakátja.** Ismeretes dolog, hogy Darányi földmívelésügyi miniszter pályázatot hirdetett oly plakáttervekre, a melyek alkalmasak lennének arra, hogy a gazdasági munkásélet pénztár iránt az érdeklődést felkeltse. A pályázaton az első díjat *Kollár Gusztáv* rajztanárjelölt nyerte meg. A pályanyertes rajzot most sokszorotják s nemcsak a községek tanácsházaiban lüggerik ki, hanem a vasuti várótermekben is. Hogy a vasuti várótermekben jó szolgálót tesznek a leihavások, arra van már is a pénztárnak tapasztalása. Több belső adta hírül, hogy a vasuti állomáson szemébe öltő szép kép és hívó szó készítette a segítőpénztárba való belépésre.

— **Bécs—Peking.** Párisban, mint levelezők táviratozza, ma tanácskozásra gyűltek össze a világ minden tájáról odasereglett vasutizagatók, hogy az európai gyorsvonatok menetrendjét megegyeztetésük az Irkutsk, Port-Arthur és Peking felé vezető vonat indulási idejével és közvetlen csatlakozási léte-sítsenek az európai vasutak és a szibériai új vasut között. A tanácskozás eredményei végződött és már a jövő évben közvetlen vonattársaságok lesznek Bécs és Peking között. Ez az expresszvonat hetenként háromszor fog közlekedni.

— **Henriette királyné.** Egy németországi zenelap azt írja a nemrég elhunyt Henriette belga királynéről, hogy nagyon szerette a zenét, sőt aldozatkészen támogatta a zeneművészet fejlesztését. A brüsszeli konzervatóriumon két díjat alapított, egyet a hárfajáték, a másikat a női kamara-kéttős emelésére. A mig egészséges volt, gyakran ellátogatott a *La Monnaie* színházba és valóságos rajongott a Wagner-zenéért. Erdeklődéssel kísérte az operaelőadalmat és mint mondják, maga is irt egy kis operát, a melyet nemrég a brüsszeli királyi palotában adtak elő. A mikor már nem tudott a színházba járni, telefont vezetett szobájába s úgy hallgatta az operaelőadásokat. Kedvence hangszerre volt a hárfá, később megtanult a cimbalmon, mint a német zenelap mondja, magyar hazájának nemzeti hangszerén játszani. A zeneművészeknek az elhunyt királyné bőkezű pártfogója volt és a szegény, de tehetséges zeneszerzők sohasem fordultak hozzá hiába segítségért.

— **Három millióss sikkasztás.** Prágából táviratozzák: Az itteni *Szent Vencel előleppénztárnál* az intézet egyik hivatalnokának halála után jelentékeny sikkasztásokat jeleztek fel, amelyek következtében az előleppénztár elnökét, msgré *Drozd* és *Kohout* könyvelőt lefűggesztették állásuktól. A további vizsgálat még más hiányokat derített ki. *Drozd* volt elnököt és *Kohout* könyvelőt ma megidőzték a rendőrséghez és kihallgatás után fogva tartották őket. A mai nap folyamán letartóztatták még *Herzig* főkönyvelőt és *Haaber* becst. Az elsikkasztott összeg a vizsgálat eddigi eredménye szerint több, mint 3 millió korona. A sikkasztások kezdete 20 évre terjed vissza. Hamis mérlegek és hiányos ellenőr-és következtében lehetőségessé vált, hogy a sikkasztást csak most fedezték föl. Az intézet volt elnöke, *monsignore Drozd* 80,000 koronás kölcsönt vett fel a pénztártól gazdasszonya számára, akit a rendőrség szintén kihallgatott. Még sokan vannak belekeverve a sikkasztásokba és legközelebb Prágában még szenzációs letartóztatásokra van kilátás.

— **Levél Bécsből.** *Barabás* Béla országgyűlési képviselő ma kedves és finom irással irt nyílt levelezőlapot kapott Bécsből. Ez a levélke minden valóságosság szertit egy osztrák honleány bírálatá a képviselőtognapelőtti beszédeiről. A levél rövid, de elég éles hangu. Cimzésében vastag közjogi hiba van, vagy vastag malicia. Szórol-szóra így hangzik:

Hochwolgeb. Herrn
von Barabás
k. a. ung. Volksvertreter

Budapest
Ungarn.

A levelezőlap szövege a következő:

A' has Barabás!
Bramarbas!

Magyar nyelven így hangzik tehát a kis gyilkos levélke:

Abcug Barabás!
Szájhős!

— **Tanítógyűlés.** *Szegedről* írják: A tolnavármegyei általános tanító-egyesület tegnap tartotta a vármegyei házgyűlésében közgyűlést. *Tihanyi* Domokos elnök megnyitja után dr. *Virostek* Győző budapesti mentőorvos, kit a közoktatásügyi miniszter küldött ki, gyakorlati tanítást tartott az első segélynyújtásról. *Ujváry* Béla szerkesztő az Eötvös-alapról, *Mészáros* Zoltán segédtanfelügyelő a tanítók életbiztosításáról beszélt, mire a magyar tanítók országos takaré- és hitelszövetkezetét ismertették. Gyűlés után társasbéd volt.

— **Külföldi diákok Budapesten.** A fővárosban időző francia és olasz diákok ma délelőtt az *Egyetemi Kör*t nézték meg, ahol tiszteletükre lönos volt. A vendégeket *Margitay* Ernő, az Egyetemi Kör elnöke üdvözölte lelkesítő beszéddel. Az idegenek közül lőszóliat a magyarokat éltető *De Daninos* (olasz), *Provanceal* (francia) és *Cornelli* (olasz). Majd álva elénekeltek a *Himnusz*t, utána a *Marseillais*t s ezenkívül egész csomó magyar nótát. Egy órkor zászlókkal vonult a menet a Városház-téren át a *Petőfi-szoborhoz*, amelyre az olaszok is, a franciák is hatalmas pálmából és babérból köztött bokréttak. A szobornál

beszélt *De Daninos* (olasz), *Provanceal* (francia), *Recuty* (francia), és *Gyöngyössi* Dezső. A beszédek után elénekelte az ifjuság a *Himnusz*t, *Marseillais*t, az olasz himnusz t a fővárosban a Kossuth-nótát.

— **A husarak fölemelése.** A budapesti Mészáros-Partestület volt elnöke a mult közgyűlésen azt indítványozta, hogy tiltás meg a törvényhatóság a piacokon és vágóhidakon a marhák darával való etetését — s ebben az esetben a budapesti mészárosok nem emelik föl a hus árát. Máskülönbön tehát fölemelik és pedig — amint hírlk — tizenhat fillérel kilogrammonként. A volt elnök indítványa ennek az akciónak hivatalos bejelentése — s körülbelül arra való tapogatózás, hogy vajjon hajlandó-e Budapest illendő megremülni. — Máris megfelelőhétik erre a kérdésre. Nem hajlandó, mert a hus árának emelése lehet nehány mészárosnak arra való kapzsi törekvése, hogy hamarabb gyűjtse össze a négyemeletes házra való pénzeszkét, de nem lehet a mészárosok általános akciója. Egyszerűen azért nem, mert az áremelék ezuttal teljességgel nem indokolt, a nélkül pedig nemcsak hogy nem lehet belevinni az akcióba a mészárosok egyetemességét, hanem ellenszenvessé válik az okvetlenkedés maguk a mészárosok között. Ez az ipar tudniillik sokkal inkább ki van szolgáltatva a közönség ellenszenvének vagy rokonszenvének, mint akármi más. Ha indokolatlanul, tisztán csak kapzsiságból emelik a hus árát, kőnyon olyan intézkedésekkel találják szemben magukat ugy a hatóságok, mint a közönség részéről, amelyeket megkeserülhetnek. Ezt tudják a mészárosok, különösen a kis mesterek, akik nem nagy szállításokból, hanem a közönség garasából élnek s kényszerítők szükség nélkül nem hívják ki maguk ellen a publikum ellen-szenvét. A kényszerítők szükségét pedig az akció vezetői szőnyen győngye alapon magyarázzák. Hivatkoznak az amerikai trustre, aminek a hatását azonban Budapest még teljességgel nem érzi. S hivatkoznak a megnagyobbodott huskivitelre. Ez csakugyan érv volna, ha a kivitel megnagyobbodásával arányban nem állana a tenyésztés produkáló képessége. Az árak pedig ma körülbelül ugyanazok, mint amiket tavaly ilyenkor jegyeztek a marhavásártéren. Ilyenformán egy esztendővel ezelőtt éppen olyan indokolt vagy éppen olyan indokolatlan lett volna a husárak emelése, mint ma. — Olyan akcióval állunk szemben, amely magamagát öli meg az indokolatlanságával. Ha azonban ez nem következne el és a szerepvívő nagy mészárosoknak sikerülne belevinni a mészárosokat általában a hus árának ebbe a mesterséges fölverésébe, akkor a hatóságoknak kötelessége az, hogy utjába álljon a publikum zsebe ellen intézett merényletnek.

— **Az acetylen-robbanás áldozatai.** *Orsováról* jelentik: Az orsvai kaszinóban, ahová az acetylenvilágítást bevezették, ma délután 6 órkor iszonyatos robbanás történt. A kaszinó helyiségei alatt elhelyezett *gaometer felrobbant* s a ház nagy része összeomlott, maga alá temelve az ott foglalatokodó *Takács István szállótulajdonost*, *Rozschnal Henrik főpincért*, a *bérszolgált* és a *borfiut*. A bérszolgált iszonyuan megcsontkíva és megégyve vonták ki a romok alul; még élt. A szállótulajdonost és főpincért még nem találták meg. Késő este a borfiut halva hozták a felszínre. Nagy szerencse, hogy a szerencsétlenség idejében a kaszinótagok közül senki sem volt jelen.

— **Az automobil és a feleség.** Egy dr. Milton nevezetű ur fogorvos Chicagóban, de csak mellesleg. Első sorban sportféru. Kékre vert szemű gentlemannek sokat tudnának arról beszélni, hogy milyen remekül boxol, különben súlyemelő is, szaladni is tud és a többi. Alaposan kérdelemte a híret-nevét és a nimbuszát, ami körülveszi, nem annyira a fogászat, mint inkább az atletikai téren elért sikerei révén. Mindez azonban nem volt neki elég. Nemrégiben megnősült és ezzel egy időben két automobil is szerzett — s azóta idejét megosztja a feleség, a sport és a fogászat között. Olyan aránytalanul azonban, hogy az asszonyának kevés jut belőle s valószínűleg a kenyérkereső foglalkozásának is, mert a felesége nem a fogorvisi praktizára, hanem az automobilonkra való hivatkozással kéri arra a törvényt, hogy válasza el az urától. Azt mondja, hogy a férje tisztán csak automobilista s teljességgel nem férj. — Ilyenformán az automobil ime be-robogott már a válókör közé is. Minden kitelk belőle. Ö visszi a postát, a mentőket, a Rothschildokat s majdan a bíróság hivatalos írását is, amiben a doktor urat elválasztják a feleségtől — az automobil miatt.

— **Meggyilkolt grófné.** Párisból azt táviratozzák nekünk, hogy ma reggel meggyilkolva találták lakásán *Perapalo* grófnét, aki unokahuga *Froiteaur* nyugalmazott tábornoknak. A nyolcavan éves grófnét a gyilkosok megfojtották. A tetteseknek eddigéig nincs nyomuk. A meggyilkolt grófné Párisban nagy szalonot tartott és különösen fiatal művészek fordultak meg srűrn házában.

— Az új százkorona. A jó öreg hivatalos lap csak nem tagadja meg multját és ma minden művészeti mérlegelés nélkül, tárgyilagosan leírja, milyen lesz az új százkorona bankjegy.

Az új százkorona vörösbarna alapszínű bankjegy, 165 milliméter széles és 110 milliméter magas, egyik oldalán a magyar, a másik oldalán német szöveggel. A keret alsó része talapat, amelyen a magyar oldalán az érték kétszer és szavakkal: száz korona van feltüntetve. A német oldal ugyanott az értékét nyolc nemzetiségi nyelven tünteti föl. E keret közepe egy kidomborodó íráslemez, amelyen latin betűkkel a magyar oldalán magyar, a német oldalán német nyelven olvasható a rendes büntető-határozat a bankjegyek utánzásáról. Ettől az íráslemezről balra mindkét oldalán felülőtűzőt női és meztelen gyermekalakból álló csoport látható. A női alak kópádon ül, amelynek jobb kámlája a griffmadár fej és láb alakjával emelkedik ki.

A magyar oldalán a női alak jobboldal ül, fejét szilárd tekintettel kifelé fordítja, élében pedig balkezeből nyitott könyvet tart. Jobboldal a könyvbe tekintő gyermek támaszkodik, kit a női alak jobb karjával átkarol. Jobb keze tollat tart, balkeze a női alak lábára támaszkodik. A német oldalán a női alak jobboldal ül a jegy széléhez, tekintetét pergamentapra szegezve, melynek végé jobb kezével éleiben tartja, míg másik keze a hozzá simuló gyermek vállán pihen. A gyermek, ki balkezevel tartja a pergamentlapot, arra írni készül és fejét kérdő tekintettel a női alakhoz emeli. A gyermek lábainál földgömb látható. E csoportok háttéré függönydísz, mely ráncokkal hűl az előbb említett kópádra és felső részén, a jegykép bal szögletében a magyar képdalón a magyar korona országainak címerét, a német képdalón pedig az ausztriai császári sást viseli, mindkettőt füzérelakban gyümölcs-koszorúval övezve. A belső rész jobb oldalán egy-egy férfialak van; a magyar képdalón a szemelőt felé háttal irodított arató, ki földgyesedve kaszálásra támaszkodik; lábainál a mezőgazdaság jelvényei látszanak. A német képdalón férfialakja kovácsot ábrázol, a szemelőt felé fordított egyenes állásban; a kalapácsosai az üllőre támaszkodik s e körül a kovácsmesterségnek megfelelő jelvények vannak. A jegy közepe finom guiloché rozettától övezett egyöntetű domborműves alapon a jegy szövegét tartalmazza.

A magyar oldalnak ez a szövege:

Az Osztrák-magyar bank e bankjegyért bárki kívánására azonnal fizet bécsi és budapesti főintézményei

száz korona

Hörvényes érepenst. Bécs, 1902. január 2-án.

OSZTRÁK-MAGYAR BANK.

Bécsi

kormányzó.

Mechwart

főtanácsos.

Pranger

vezérutká.

Az Osztrák-Magyar Bank október 20-án kezdi meg az új százkorona bankjegyeinek kibocsátását s ugyanakkor bevonja az 1880. évi május elsejéről keltezett százforintos bankjegyet. A régi százforintos bankjegyet 1904. április 30-ig fogadják el fizetesképpen s ugyanaz év október 31-én lejár e bankjegy bevonásának utolsó határideje. Attól kezdve a bankjegyet csak átváltás végett fogadják el az Osztrák-Magyar Bank bécsi és budapesti főintézményei, 1900. október 31-dike után a régi bankjegyek érvényessége megszűnik.

— Az Alberti-Irsai rablógyilkosság. Andó Juliát, Horváth honvédszázados gyilkosát ma délelőtt négy aszuronyos csendőrt hozta be Alberti-Irsáról a fővárosba. A pályaudvaron várta már a pestvidéki törvényszék rabzállító kocsija, amelyen a rablógyilkos leányt bevitték a főkapitányságra. Itt a nyilvántartásban törzslapot vettek fel róla, azután bevitték Tóth János rendőrtisztvezetőhöz, aki a leányt vallatásra fogta. A rendőrség ugyanis azt hiszi, hogy Andó Julia büntársa Budapesten rejtőzik.

Valószínű, hogy sikerülni is fog a budapesti rendőrségnek kipuhatolni Andó Julia büntársát, mert most már kétségtelen dolog, hogy a romlott lelkű leány nem egyedül gyilkolta meg az öreg nyugalmazott századost. Tóth János igazalmazó a egész nap vallatta Andó Juliát, aki azonban nem akar felvilágosítást nyújtani büntársára vonatkozólag. A rendőrség azt hiszi, hogy Andó Julia egy jó családból származó volt segédjegyzővel együtt követte el a bűntényt. Ez az ember egy eltompult elméjű, teljesen romlott lelkű férfi, aki a fővárosban lopás és sikasztás miatt bűntelvé volt. A gyilkos leánynak megmutatták ennek az embernek a rendőrség fekete könyvében őrzött arcképét is többek között s amikor meglátta, elsápadt s egész testében reszkett. Mégis hamarosan összeszedte magát s a kérdésekre így felelt:

— Nem ismerem, soha sem láttam. Különbözik sem fogom soha elárulni a büntársamat.

Hogy az említett férfi volt Andó Julia büntársa a gyilkosságban, abból is kitűnik, hogy mikor a szentmártonkúti vásáron járt, izgatottan tudakolta, hogy nincsenek-e ott a kócai és a nagykáti csendőrök? Ezek ugyanis jól ismerik azt a segédjegyzőt, a kit a budapesti rendőrség is azzal gyanúsít, hogy Andó Julia büntársa volt. Több tanu valja ezenkívül azt, hogy a káti vásáron Andó Julia egy magas

termetű, fértias tartású és képű nővel járt, a kinek ezenkívül bőbbs, fértias hangja is volt. A fővárosi rendőrség különben azt az érdekes felfedezést tette, hogy Andó Julia lopás miatt körözve van. Ez év szeptember elején ugyanis a fővárosban szolgált az elvetemedett leány Krausz Józsefné, született Eisner Annánál, egy hetvenéves öregasszonynál, akitől több értékes holmi ellopása után megszökött. Krausz Józsefné nagyon bizalmatlan volt Andó Juliához, mert ez rendkívül kíváncsi volt. Mindig azt leste, hogy howá teszi az öregasszony a pénzt, hol tartja az ékszereit s egyszer annyira ment kíváncsiságában, hogy ezt meg is kérdezte Krausztnál, aki erre felmondott neki. Krausz né szeptember elején fedezte fel, hogy meglopta a nő öselődjé s jelentést tett a dologról a rendőrségnek. A detektívek mindenfelé keresték Andó Juliát, aki azonban eltűnt Budapestről s Alberti-Irsára szegődött el Horváth Kálmán nyugalmazott honvédszázadoshoz, akit most meggyilkolt. Andó Julia különben már fiatal korában nagyon erkölcsien teremtés volt s folyton rossz hírű házakban keresett szolgálatot. A rendőrség az elvetemült teremtést ma déután átadta az ügyészségnek.

— Hegyi Antal fogházban. Szegezőről jelentik: Hegyi Antal oncságrádi plébános a szegezői törvényesség igazgatásért háromhavi államogházra ítélte. Hegyi kétszer kért kegyelmet a királytól, legutóbb Csáky Károly váci püspök járt közben s dacára ennek elutasították. Pósz Sándor igazságügyminiszter ma leiratot intézett az ügyészséghez, melyben utasította, hogy Hegyi november 5-én fogházbüntetését megkezdni tartozik.

— Tisztújítás. A Gyógyszereszetten-hallgatók segítő- és önképző-egyesületének tisztikara a következőképpen alakult meg: Elmők: Éibach Kornél; al-elnök: Vesery Mikós; titkár: Galina Béla; főjegyző: Stern Jenő; főkönyvtárnok: Lang Os. kár; pénztárnok: Fodor Dezső; háznagy: Kiss Péter.

— Adakozás. Egy tarsas-kátyvajáték alkalmával tizenkét koronát küldtek be hozánk, le éreszben az ingyentejesítő és leírésben a kenyeresbolt javára. A szives adomány rendeltetéséi helyére juttatjuk.

— A felismert öngyilkos. Tegnapelőt a Hungária-fürdőben löbe lötte magát egy fiatal ember és azonnal meghalt. Holtestét bevitték a törvényszéki orvostani intézetbe, ahol hozzártározói leíselmetek benne Fülöp Jenő 22 éves teknikust. A boidogtalan fiatal ember szeptember elején jött Debreczenből a fővárosba és itt a Klauzál-utca 29. szám alatt. Csálodott szere em miatt lett öngyilkossá.

(x) A szt.-margitszigeti szanatoriumban a téli fürdőidény megkezdődött és már is számosan jelentkeztek a kura használatára, mely különösen csusz, vesébántalmak, vrszegénység s különösen neurasthénia ellen a legjobb sikerrel használtatik.

(x) A női szépség eléréséhez és löntartásához főlömlubatalan jó szer a Földes K. aradi gyógyszerész által készített Margit-crème, mely teljesen aratmatlan. Törvényesen védve, kapható minden gyógyszerárban. Főraktárak Budapesten Török J. gyógyszer-tára, Király-utca 12. sz. és Andrásy-ut 20. sz. Dr. Egger Nádor gyógyszer-tára Váci-körút 17. sz.

FŐVÁROS

(*) A közmunkatanács 1901-ben. A fővárosi közmunkatanács ma szétküldötte a lapoknak az 1901. évi működéséről szóló jelentését. Orvendetes adatokat föl nem tüntet, nagyszabású tervekről, kiválóbb alkotásokról sem szól a mostani jelentés, amit elvgre nem is szabad a tanács rovására írni. A szomorú gazdasági viszonyok hatása elsősorban a fővárosban észlelhető, természetesen tehát, hogy a közmunkatanács tavalyi működése is inkább apró foltozgatásokra vagy régebbi kisebb tervek végrehajtására szorított. Jellemző az építkezési kedv hanyatlására, hogy 1901-ben mindössze husz nagyobb magánház épült, míg az állam maga az Erzsébet-nőiskola, a telefon-palota, a pénzügyminisztérium palotája és a központi zalogház építésével siettett az építő-ipar segítségére. A jelentésben a legtöbb figyelmet a bevezetés érdemi, amelyben a tanács védekezik az utolsó években mindinkább növekvő áramlat ellen, amely a közmunkatanácsot a kerékkötő szerepével vádolja. A tanács rámutat harminceves működésére és azokra a nagy közmunkákra (A Lánchíd megváltása, a Margithid és a rakodópart építése, a belső körút rendezése, az Andrásy- és Nagykörút létesítése stb.), amelyek ez idő alatt Budapestet világhírűvé tették és így akarja bebizonyítani, hogy az ellene irányuló animozitás jogosulatlan. Az igazság érdekében azonban jó lett volna a tanácsnak el nem hallgatnia azokat a nagy kérdéseket sem, amelyekben a nagyratört főváros ambicióinak gátat vetett. Akárhány esetet tudnánk felsorolni, amikor a közmunkák tanácsa, amelynek pedig első sorban a főváros szépítése és eszthetikai rendezése volna a feladata, kicsinyes finális szempontok miatt, kikötötte a főváros hatóságával. Vagy miért nem dicsérik a közmunkatanács azzal, hogy a 36 millió új országháza a Duna szélére épült, ahol gyönyörű homlokzata teljesen kárba vész, vagy miért nem említi az Andrásy-ut és Nagykörút óriási hibáit, vagy azt, hogy az eskütéri hidat nekivezették a Gellérthegynek, amely most levágtat falával réme lett minden városrendezésnek. Hát igenis, a közmunkatanácsnak sok jogosultsága volt a multban, amikor még megvolt a közeleményben egy nagy és szép főváros szükségének tudata, hogy az a magyar nemzeti állameszme kidomborodása legyen, mert akkor a tanács is lelkes képviselője volt a nagy eszmének, de ma, amikor vidéki városaink irigylkedve nézik a főváros fejlődését, sőt maguk a főváros vezetői is csupán finális dolgokkal bajlódnak, de semmi érzékű, hogy a városrendezés nagy műve az eszthetika szempontjait is kielégítse, hogy így helyes irányba terelje a magánépítkezést is, ma a közmunkatanács nem felel meg többé hivatásának. Új és merész emberekre van szükség, amely am ellenőrizze a fővárosi építkezést, de csakis olyan irányban, hogy Budapest haladásában első sorban a nagynak és szépnek követelményei érvényesüljenek.

(*) Fazmány Péter és Verbőczy szobra. A miniszterelnök tudvalegöleg engedelmét kért a fővárosról, hogy Fazmány Péternek és Verbőczy Istvánnak a szobrát a Kigyó-tér két kis parkjában állítsa föl. A tanács tegnapi ülésén eltagadta a tervet s előterjesztést tesz a közgyűlésnek, hogy a területet engedje át.

SZÍNHÁZ, ZENE

* A Népszínház bemutatása. A Népszínház szombati ujdonságának, Faragó Jenő és Barna Izsó regényes nagy operettjének, a Casanovának ma volt utolsó jelmezes löpróbjája a sajtó képviselői előtt. Az érdekes és remek kiállítás darab felvonásról-felvonásra fokozódó hatást keltett s az összes szereplők teljes ambicióval buzdúgódkodtak, hogy dadalra segítsék a két hazai szorzó operettjét. A löszereplők: Kéry Klára, Nyáry, Kovács, Szirmai, Vízvári Erzs, Kápolnai Irén, Dóri Margit, Raskó és Szerdahelyi.

* A Nemzeti Színház eredeti ujdonsága. A Nemzeti Színház legközelebbi ujdonsága Berzsek Árpádnak Kurucok Párisban című eredeti vígjátéka lesz. Az ujdonság október második felében kerül bemutatásra.

* Vígyszínház. A csókon szerzett völegény bemutatóját a Vígyszínház igazgatósága keddre, e hó 14-ére tüzte ki. Szeged József boházataiból most már teljes zenekarral és díszletezzel tartanak próbákat, hogy az eredeti eszete boházot bemutatója minél tökéletesebben sikerüljön. — A darabhoz új díszletek és jelmezek készülnek.

* Dalest. A Budai Dalárdas vasárnap, e hó 12-én a korvin-téri Vigadóban Bellocis Imre karnagy vezetés alatt csaldái dalestét tart, amelyen Herbergtöl, Lányóti Nesselötl, Mayer-Helmundtöl és Zimaytöl ad elő szerzeményeket a férfi-kar s azoknálvi Griegnek „Ich liebe dich” című dalát Mayné Münster Kornelia opera-énekesnö adja elő Schäder Vilma zongoraművészön kísérete mellett. — A hangverseny tanc kövöti.

* Hegedűvirtuóz — vándoriparűs. Eddigélgé úgy hittük, hogy a vándoriparosok kategóriájába azok az iparosok tartoznak, akik kézműves módra helyeznek nem költöt iparokkeket készítenek, például az üst-foltozók, üvegesek, cipőföltözök stb. A salzburgi adófelügyelőségnek jutott osztályrészül az a dicsőség, hogy a vándoripar fogalmát kiterjessze. Megtörtént tudniük, hogy Ondriček Ferencot, a viághírű cseh hegedűvirtuózt salzburgi hangversenye után az ottani adófelügyelőség mint vándoriparost adóztatta meg. És még ök neveznek bennünk barbároknak.

* A színészegyesületöl. Az Orsz. Színészegyesülethez érkezett üggyiratok annyira felhalmozódktak hogy a rendes havi tanácsülést megelőzőleg rendkívül ülést kell egybeihívni. A rendes tanácsülés november 4-én, kedden délután 3 órakor lesz, amelyre a vidéki tanácsdagok közül Bala Kálmánt és Hevesi Gábot hívták be.

* Az új iglöl színház megnyitása. Iglólól táviratozák lapunknak: Folygos polgármester, mint a színügyi bizottság elnöke, értekezletet tartott ma, melyen elhatározták, hogy október 26-ikén Halmi Imre az észak-magyarországi színházelet igazgatója, társulatával megnyitja ünnepesen Igló város új színházát Hevesy Mari, Hegyi Aranka, Bakó László fővárosi művészek közreműködésével. A megnyitó előadásra Abrányi Emil ír Prologus-t, melyet Hevesy Mari fog elszavalni.

* Magyar énekes a bécsi Operában. Budakesi Viktort, a Magyar Színház volt baritonistáját, tudvalegöleg, egy bécsi Operához szerződtették. A jeles fiatal művész, egy bécsi újság hirt szerint, még ebben a hónapban bemutatkozik a Hoffmann messi némas szerepben: Coppelius-Doppertutto-Mirakelben.

* Ölső klasszikus előadások. A bécsi királyi színház vezetősége elhatározta, hogy ölső beépesi díj mellett klasszikus előadásokat fog rendezni. Ezek az előadások vasárnap déután lesznek.

VII. *Fél angol mérföld síkútás.* Handicap. 1. Veres Sándor (30 cm. előny) 2 p. 11 mp. 2. Medgyessy Iván (35 m.). 3. Cserna Endre (előny nélküli).

Football. Vasárnap délután mutatkozik be a *Műgyémi Football Club* jelenleg kitűnő tornában lévő első csapata, mely ez alkalommal a *Budapesti Sport Club* jómódi csapatával mérkőzik. A B. S. C. a nyár folyamán sok nemzetközi mérkőzést nyert meg, a M. F. C. pedig a margitszigeti válogatott csapatnak tagghatatlannal a főerőssége.

Athletikai viadal. A M. U. E. vasárnapi versenyei, melyekkel az idei athletikai küzdelmek bejeleződnek, nagyszámu nevezései révén rendkívül érdekes letölésünnek ígérkezik. Fővárosi összes athletikát izzó klubjaink, mint a M. A. C., M. U. E., B. T. C. Bp. S. C. B. E. A. C., B. A. K. valamint kerékpáros-egyleteink legjobb erőit, küldik küzdelmébe. Bécsből Ausztria legjobb hosszú távfutója, Lisel és Clubtarso, Dessort neveztek, míg a vidéket Székelyeshervár, Kassa, Eperjes, Debreczen és Pozsony képviselik. E rendkívül érdekes és változatos verseny a csömör-úti millennáris pályán délután pontban három órakor kezdődik s rendes belépődíjjal tekinthető meg.

Őszi lövészversenyek. A 2600 méteres, 20.000 koronával díjazott *Totalizátor-handicap* a szombati versenyek eseménye. Handicap-anyagunk színe-java áll starthoz benne, közöttük *Pázmán*, a *Leger* harmadikja. Papíron néki van a legtöbb esélye, de a valóság holnap is nagy meglepetéseket okozhat. Jelöltjeink:

- I. Kranach.
- II. Róssa Lili—Mr. Jumping.
- III. Pázmán—Detre.
- IV. Madrid—Gomb.
- V. Tud—Testa.
- VI. Tombour—Gallium.

TÖRVÉNYSZÉK

§§ *Elmaradt esküdtársai tárgyalás.* A budapesti esküdtörbíróság a mai napra tüzte ki *Miklós* Mátyás mérásorsósgát büntügyének tárgyalását, aki szándékos emberölés kísérletével van vádolva. *Miklós* Mátyás ez év április 18-án ittanan jelent meg kedvesénél, *Klozok* Kornéliánál, akivel hétfő óta vadhasaságban élt. A tárgyalás elején *Zsitvay* Leó elnök jelentette, hogy csak huszonöt esküdt jött el és így az esküdtársakat nem lehet megalakítani, ha a királyi ügyész visszaveteli jogával élne. Együttal jelentette, hogy tízenegyet esküdt aláírásával kérvényt nyújtottak be a zsidó vallású esküdték és a holnap ünnepnapjukra mentességet kérnek. *Hodászy* Antal királyi ügyész kijelentette, hogy visszavetési jogát gyakorolni kívánja és ezért, mivel legalább huszonhat esküdt nines együtt, indítványozza, hogy az ügyet a novemberi ülésre halasztásuk el. A vádlott és védője is hozzájárultak az indítványhoz, amelyet a törvényszék is elfogadott. Az elnök a hozzá benyújtott kérvénynek helyt adott és a zsidó vallású esküdtéket a holnapra a szolgálat alól mentesítette. A mentességet nem nyert esküdtéknek azonban meg kell jelenniük, mert a holnapra is ki van tűzve egy tárgyalás és csak akkor lehet erről határozni, vajjon a tárgyalást megtartják-e vagy sem.

§§ *A konizált várvád.* A konizált várvád tárgyalásának mai napja, mint *Berlinből* táviratozzák, bevillágitott a rágalmazók sötét műhelyében. *Kanow* államügyész vádbeszédével kezdődött a tárgyalás. Az államügyész felháborodással szólt az antisémia sajtó igazságairól, melyek lehetetlenné tették az ártatlan zsidók megdélését *Konitzban* s vádindítványában *Böttcher* szerkesztésnek 18 havi, *Bruhn* kiadónak 6 havi jogszárgal való büntetését indítványozta. Itéletre valószínűleg holnap kerül sor. *Wehn* büntügyi biztos nagyérdéki vallomást tett.

— A főterhelőtanu, *Masloff* munkás vallomását — ugymond — mindjárt valószínűtlenné látam. *Masloff* tudvalóleg *Lewy* ellen vallott s a vádlott *Bruhn* azt tanácsolta nekem, hogy *Lewy*t tartóztassam le. Erre én ezt válaszoltam neki: — „Kedves *Bruhn* ur! *Az apám antisémia volt, magam is eddig antisémia voltam; ha lehetséges volna, Lewy*t bizonyára beszárnám, de nem lehet.”

A védő erre azt kérdezte a biztostól, hogy igaz-e, hogy egyik tanu vallomását haszontalan feleségességet mondta. Mire az elnök így tette föl a kérdést:

— Talán az undor ugy elfogta önt, hogy tényleg ilyen kifejezésre fakadt?

— Ez lehetséges, — mondta *Wehn*. Mire az elnök így szólt:

— Meg kell vallanom, hogy az ember, ha ez ügy aktáit áttanulmányozta, meg kell hogy döbbenjen annak látására, hogy mi minden lehetséges e világban!

A védő erre megkérdezi *Wehnt*ől, hogy tette-e azt a kijelentést, hogy *Konitzban* megszünt antisémia lenni. *Wehn* bevallja, hogy mondta is, és ugy is van, hogy *Konitzban* jobb meggyőződés volt rajta ért.

Schweiger államügyész ezután kifejti, hogy *Lewy*nek hamis eskü miatt való elítéléséből semmiképpen se következik, hogy a gyilkosságban részes volna; *Lewy* csak azért tagadja a *Winterrel* való ismeret-

ségét, mert attól tartott, hogy ennek megvallása esetén családjára nagy veszedelmet zudít. *Simon* védő ama kérdésére, hogy a vizsgálat folyamatára a zsidók nem akartak-e beolást gyakorolni, az államügyész határozatlan kijelenti, hogy nem történt semmiféle lépés ez irányban.

Az államügyész ezután a tanuvallomások figyelembe vételével konstatálja az abszolút alaptalanságot annak a vádnak, hogy a gyilkosságban a zsidóknak részük volna. A bevádolt zsidók valamennyien bebizonyították teljes ártatlanságukat s kiderült, hogy a *Lewy* ellen tanuskodók hamis eskü miatt már el voltak ítélve. Beszédét így fejezte be:

— A várvádra vonatkozólag szubjektív bizonyítékok nincsenek, objektív oldalról pedig a holttelem kizárja a vádvád fennforgását.

TÁVIRATOK

Az orosz pénzügyminiszter Szibériában.

Vladivosztk, október 10. *Witte* pénzügyminiszter tegnap tizenöt napi utazás után ideérkezett. Utközben kiszállt *Tomszkb*ban, *Irku*ckban és *Kharbin*ban. *Pét*ervártól tizenkét és fél nap alatt lehet most idejutni, ha pedig a bajkái vasut el-készül és a szibériai vasut nehezebb sineket kap, csak tíz napig fog tartani az ut.

Spanyol munkások zavargása.

Madrid, október 10. *La Line*ában a munkások kövekkel dobálták meg a csendőröket, akik egy munkásgyűlést meg akarták akadályozni. A csendőrök löttek, mire a munkások szintén tüzeltek. Az egy órában tartott harcban számos lövést vártottak. Három embert agyonlőttek és többeket megsebesítettek. Egy gyógyszerket kifosztottak. A várost katonaság szállta meg.

Az angol iskola-javaslat.

London, október 10. Tegnap este volt a *birminghami* unióisták értekezlete, amelynek az iskola-javaslat miatt a pártban támadt ellentéteket kellett volna elsimítani. *Chamberlain* nagy beszédet mondott, amelyben elismerte, hogy a javaslat nem tökéletes, ő ugy, mint 1870-ben, a mellett van most is, hogy az állam ne toglalkozzék a vallásoktatással. De az ország más véleményen van, a többség vallásos oktatást kíván. Komplikált pontok fölött ám oszlojanak meg a vélemények, de ne legyenek semmi olyast, ami előmozdíthatná azoknak az embereknek intrikáit, akik *Irlandnak* kiszolgáltatják a homerlie hiveinek, a délafrikai problémákat a boeroknak és a birodalmi érdekeket a kis-angoloknak. Az iskola-javaslaton még javítani kell, de határozatlan mondhatja, hogy nem toglák visszavonni. Ha a javaslat megbuknék, a kormány te jog mondani.

Közgazdasági táviratok.

Bécs, október 10. A N. W. T. jelenti, hogy az osztrák és a magyar petroleumkatteli körül folyó tárgyalások egyelőre megakadtak és a tanácskozásokat a jövő hét csütörtökjén toglják folytatni *Budapest*en. Az eladási szervezet tekintetében létrejött a meg-egyezés, de még vannak némi ellentétek, amelyeket ki kell egyenlíteni, mielőtt a kartell megkötéséről döntenek.

Liverpool, október 10. (*Gabonapiac*.) Amerikai buza 1/2 p-vel alacsonyabb. Tengeri változatlan. Liszt változatlan. Az idő esős.

London, október 10. (*Gabonapiac*.) Irányzatok általában nyugodtak, de állandóak. Arak változatlanok. Városi liszt 22 sh. 6 p. — 29 sh. *Kepe*-olaj 24 sh. 3 p. Tengeri 25 sh. 6 p. *Behozatal*: Buza 50.000, árpa 19.000, zab 50.000 qu. Az idő részben felhős.

New-York, Október 10. (*Terményiás*.) (*Zárjat*.) *Gyapot*: *New-Yorkban* helyben 8,16^{1/16} (8,16^{1/16}). Októberre 8,53 (8,55). *Január*ra 8,74 (8,72). *New-Orleansban* helyben 8,91 (8,91). — *Pétroleum*: *Stand white New-Yorkban* 7,20 (7,20). *Stand white Philadelphianban* 7,15 (7,15). *Refined in Cases* 8,50 (8,50). *Credit Balances at Oil City* 1,17—(112,7/8). — *Zsír*: *Western steam* 10,70 (10,75). *Rohe* és *Brothers* 11,—(11,—). — *Tengeri* irányzata engedő. — Októberre 66,—(66,1/2). *Decemberre* 54,1/2 (55,7/8). — *Január*ra 50,1/2 (50,7/8). *Buza* irányzata szilárd. — *Piros* őszi helyben 75,7/8 (74,7/8). Októberre —,—(—,—). *Dec*-re 75,—(74,7/8). *Január*ra —,—(—,—). *Márc*-ra 75,7/8 (75,—). *Gabona* szállítási díja *Liverpoolba* 1,1/2 (1,1/2). — *Káv*e: *isair Rio* 7. sz. 5,9/8 (5,9/8). — Okt-re 5,—(5,05,—). *Január*ra 5,80 (5,85). — *Liszt*: *Spring Wheat* *clears* 3,10. (3,10). — *Cukor*: 3,—(3,—). — *On*: 25,10 (25,—). — *Rés*: 11,57—11,50 (11,55,—,—). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, Október 10. (*Terményiás*.) (*Zárjat*.) *Buza* irányzata szilárd. — Okt-re 68,9/8 (68,9/8). — *Dec*-re 70,—(69,9/8). — *Tengeri* irányzata engedő. — Okt-re 57,—(58,—). — *Zsír*: Okt-re 10,15 (10,17). — *Január*ra 9,—(9,07). — *Szalonna* *short clear* 11,57 (11,50). — *Sertáshus*: Okt-re 16,50 (16,50). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

KÜLÖNFÉLEK

Ő S Z.

Tépett ruháját fölpipezézi,
Kacér mosolyához úgy illik e mez;
Holnap temetik, nem bánja, nem érzi,
Ma még epedőn szeretőt keres.

Mosolyát lesi még annyi szerelmes,
Kebélre simul még fű, fa, virág;
Holnap talán már senkije sem lesz,
Ma még övé az egész világ.

Valami varázs rezg át a légen,
Szellő is lázasan suhan át;
Főlcseppen a fény az ég szemében
S úgy ontja-bontja dús sugarát.

Káprázatosabb még ifju tavasznál,
Holnap talán már szintelen ...
Igy őszül az első aranyzál
Szép szöke asszony fúrtaiban.

És fölkeresi az elbuzoszó vágy:
Ah, lenne csak egyszer még fiatal:
Ide a legszebb őszi rózsát,
Csendüljön a legszebb őszi dal!

Hizzen az élet oly sebesen száll,
Meghozza az első hó telet —
Es sorra megöszül mind a selyemszál
Es hullanak egyre a levelek ...

Milkolth.

† *A rezignáció.* Egy vidéki színigazgató szerződtelet egy most végzett színíróvendéket. A kisasszony mindent megtanult az iskolában: ókort, középkort, újkort, iránia nyelvet, angol nyelvet, táncot, mimikát, zenét, jó modort és színjátszást is. A multkoriban a társulat valami nagy tragédia eljátszására készült, amelyben a kisasszonynak is előkelő szerep jutott. A rendező egy próbán így szóított hozzá:

— Sziveskedjék megjegyezni, hogy a második felvonás elején nagy rezignációval kell belépnie a színpadra.

A próba után a végzett színiskolai növendék sürgősen előkereste az ügyelőt.

— Kérem, a rendező ur azt mondta, hogy az előadásra majd nagy rezignációval kell belépnem a színpadra. Sziveskedjék hát gondoskodni, hogy a rezignációt idejében megkapjam.

Az ügyelő nagyot nézett, de aztán komolyan így szólt:

— Meglesz.

Az előadás estélyén az igazgató nyugodtan ült a páholyban, mikor egyszerre azt látja, hogy a sápadt grófnő, a darab egyik előkelő szereplője, nagy konyhabevásárló kosarat cipel a kezében, mikor a második felvonás elején a színpadra lép. Magánkívül rohant föl a színpalak közé s vérbénforogó szemekkel támadt a szerencsétlen színészre:

— Miért hozta be a kosarat, boldogtalan?

A sápadt grófnő megdöbbenve néz az igazgatóra, szemébe könnyek gyűlnek, aztán sirva rebegi:

— Kérem szépen, a rendező az oka. Ő mondta már tegnap, hogy nagy rezignációval kell belépnem ...

† *Aszfalt-por.* Az aszfalttal burkolt utcák, ha nem tisztogatják kellő módon, sokkal porosabbak, mint a kockakövekkel kirakottak. Ugyanis az aszfalt ugy az eső után, mint a locsolás bevégezése után nagyon gyorsan megszárad és a port az aszfaltjáró sima felületéről sokkal könnyebben felkavarja, mint a kockakövekről. Egészségi szempontból követelmünk kell tehát, hogy az aszfaltozott utcákat annál gondosabban tisztogassák, minél simább a felületük. Miután pedig az aszfalt, ha a port heverni hagyják rajta, nagyon romlik, gazdasági szempontból is kívánatos az alapos tisztogatás. Az öntözés nem ér semmit, hanem gummi lemez surló készülékekkel kell felmosni, akárcsak a szobapadlót. S ahol nincs erre is pénz, ott inkább ne aszfaltozzanak, mondják az orvosok.

† *Az emberi bőr kidolgozása.* A Progrés Médical legutóbbi száma írja: Az emberi bőr kidolgozása és ipari felhasználása nem tartozik a mesék világába. Igy 1817-ben, mikor *Delillet*, *Virgilius* Georgiajának fordítottját bebalzamoszták, a balzamoszást végző orvosok a kiltó bőrnek két jókora darabját egy francia ügyvédnek ajándékozták, aki a bőrt kidolgoztatta és egy *Virgilius*-fordítást kötöttett belé, amely jelenleg a valóeniesseni városi könyvtárban van. Ugyancsak emberbőrből készítve, még pedig a *Francinéből*, két pénzárca van a valóeniesseni muzeumban elhelyezve. A prágai városi muzeumban pedig egy nagy dob látható, amely állítólag a *Ziska* bőrével van bevonva.

KÖZGAZDASÁG

Az ország közgazdasági állapota.

Budapest, október 10.

A kereskedelemügyi miniszter terjedelmre és tartalomra egyaránt monumentális könyvet bocsátott közre a mai napon: a *kereskedelmi és iparkamráknak az 1901. évről szóló jelentéseit*, amelyek együtt ezt a gyűjtő címet viselik: *A magyar szent korona országainak közgazdasági állapota az 1901. évben*. Aki ezt a munkát összeállította és a rengeteg anyagot feldolgozta, a névtelenség mögé rejti, de a könyv átlapozásából is kiderül, hogy közgazdasági irodalmunk alapos ismerője végezte a nagy munkát, aki lelkes ügyszeretettel és nagy szaktudással mélyedt el a roppant anyag tanulmányozásába. Egy esztendőnek hűsége és teljes közgazdasági története ez a hatalmas könyv, amelynek anyagát a gazdasági élet hivatalos megfigyelői, a kereskedelem és ipar autonóm szervezetei hordták össze nagy szorgalommal, s a kereskedelemügyi miniszter dolgoztatta fel egy bevezető részben, amely maga is egész kötetnyi terjedelmű közgazdasági monográfia.

Láng Lajos kereskedelemügyi miniszter nagyon fontos szolgálatot tett a kamarai jelentéseknek ezzel az együttes kiadásával, mely az ország helyzetének pragmatikus, egységes képét adja főmódon egybefoglalva, a termelés minden ágára kiterjedve s világos és könnyű áttekinthetést nyújtva az egészről, úgy, mint a részletekről. A husz jelentés így együttesen feldolgozva s egy szerves egésze egybefoglalva sokkalta becsesebb, mint hogyha minden kamara külön adta volna ki a maga jelentését; ez az együttes beszámoló a maga egyöntúli rendszerességével lehelővé teszi a becspis anyagnak magasban nézőpontról való méltatását és szinte föl sem becsülhető tárházat szolgáltatja egyrészt gazdaságtörténetünk adatainak, másrészt az aktuális gazdaságpolitikai teendőinknek. Elismerést érdemelnek a kamarák is, amelyek jelentéseiket nemcsak a kellő gondtal, hanem a kellő őszinteséggel is adták kezébe a miniszternek, aki közrebojcsította azt a gazdag anyagot a maga teljességében, odaállítva a nyilvánosság elé, alkalmas és módosítva a legégetőbb kérdéseink felől való elmélkedésére.

A könyv több adatainak vázlatos ismertetését a következőkben adjuk:

A magyar közgazdaság történetének szomorú lapját írta be az 1901. évről szóló beszámolóiban gazdasági életünk hű krónikásai, a kereskedelmi és iparkamrák. Az előző rossz esztendőkre rosszabb következtetést; a régi bajokra újak halmozódtak, amelyek pedig nem enyhültek.

A termés, egy földművelő állam népességének legfőbb erőforrása, gazdasági életének majdnem kizárólagos irányítója, rosszabb volt még az előző esz-

tendő gyenge termésnél is. Az a kevés erőtartalmék tehát, ami a megelőző négy-öt rossz esztendő után fennmaradhatott, nemhogy gyarapodott volna, hanem újabb apadásit szenvedett s közel jutott a végső kimerülés állapotához.

Es ehhez járult, hogy az előbbi idők válságos jelenségei változatlanul megmaradtak, részben megnöttek s csak igen csekély részben enyhültek, mesterséges orvosszerek hatása alatt. Ezek a válságok nem elszigetelten léptek föl nálunk, hanem egyetemes jellegűek, ami természetüket még súlyosbította s azzal a közvetlen következménnyel járt, hogy kereskedelmi mérlegünk az előző évhez képest elég lényegesen megromlott. Míg behozatalunk 1901-ben mintegy 37 millió koronával emelkedett, addig kivitelünk több mint 62 millió koronával hanyatlott.

A leverő tünetekkel szemben az egyetlen vigasztaló jelenség államháztartásunk rendezettségére, amely olyan szilárd immár, hogy még az általános gazdasági helyzet és a lakosság teherviselő képességének természetesen gyengülése sem csorbíthatja. A mivel szemben azonban szinte aggasztó módon lép fel az állammal szemben az egyes érdekeltségek részéről támasztott igényeknek a gazdasági erők csökkenésével és az általános csüggedtséggel, az önbizalom folytonos hanyatlásával folytonos fokozódása.

Az önbizalom hanyatlásának, a csüggedés nővekedésének egyik állandó forrása az Ausztriával való gazdasági viszonyunk rendezésének további elhúzódtása.

Az egyes termelési ágakról a következő képét adják a jelentések:

A *terméseredményeket* majdnem egybehangzóan gyengének, néhol nagyon rossznak mondják a kamarák jelentései. Csak itt-ott volt a termés közepes s csak egyes terményekben volt néhol jó. Olyan került, ahol a termés a közepesen felül emelkedett volna s olyan termény, amely minden vidéken egyaránt jól sikerült volna, egy szino.

A *gabona- és terménykereskedés* sehol sem fejlődött kedvezően. Az uralkodó jelenség az, hogy a rossz termés mellett sem voltak az árak megfelelők. Szinte kivételesen jórul csak elő, hogy a gyenge terméseredményért jobb áralakulás hozott kárpótlást. Olyan eset pedig nem jórul elő a jelentésekben, hogy a termés is jó s az árak is kielégítőek lettek volna. A termelők is, a kereskedők is tele vannak panaszszal az egész országban. Különösen a vidéki gabonakereskedésnek állandó iokozatos hanyatlása bontakozik ki a jelentésekben.

A *bortermelés és kereskedés* szempontjából a jelentés ére határozottan kedvezőbb a megelőző néhány esztendőnél. A szőlőterületek felújítása mindenfelé nagyon szépen haladt, sok helyen végleg beterveződött. A termés pedig az országos átlagban minden várakozást felült. A hideg, esős időjárás helyenként ártott ugyan a minőségnek, de a meleg szeptember ezt jóvátette legalább a mennyiségben.

A *borkereskedés* bajai még mindig nem szüntek meg teljesen. Az előző években előfordult borhamisítási perek épp éreztették következményeiket, mint a filoxera korábbi pusztításai. Ez is, az is azzal a hatással járt, hogy eddigi külföldi fogyasztóinkat leszoktatták a magyar borok vásárlásáról, s most nehezen megy az elvesztett piacok visszahódítása. Az olasz borok behozatala is ártott a magyar borok kelendőségének. Ez a behozatal különben lényegesen csökkent.

Hogy egyébként a borkereskedést a fogyasztó-

képességnek a gazdasági helyzet következtében való hanyatlása is hatványosan befojalyolta, az természetes.

Az *állatkereskedésre* a viszonyok általában nem voltak kedvezők. A huszgyasztás csökkentése, amely a gazdasági helyzetből következett, természetesen hátrányosan befojalyolta a szarvasmarha eladását. Kivitelünk mégis a vámkülföldre, nevezetesen Németországba vágómarhában, Ausztriába pedig gazdasági marhában emelkedett, Ausztriába irányuló vágómarha-kivitelünk azonban csökkent. Egészben véve a főhajtás csökkent, az árak pedig hanyadtak. Hanyatlott az előző évhez képest a *lókivétel* is, noha még mindig tartott Angolországban a déliairak harot számára való lóvásárlása, amely a lókereskedésre most is életkötő hatott. A *sertéskereskedés* helyzete általában javult. Mithogy a sertésvesz nagyobbra megszűnt és csak szórányosan, elvéve fordult elő. Másielő azonban az áralakulás nem volt kedvező.

A *fatermeis és kereskedés* országterülethez viszonyokkal küzd. Cikkei nagy részének értékesítési feltételei szerves kapcsolatban lévő az építőiparral, természetesen, hogy ennek válságát megérezte. A kereskedés általában hanyatló, az árak irányzata hanyatló, az üzlet veszteséges volt. Kivétel a szália és a dongala, kivált az utóbbi, amelynek belöldi fogyasztása is, kivitele is — főleg Franciaország felé — erősen föltendült a jó szüret hatása alatt.

A *kereskedelem egyéb ágainak helyzetéről* általában az összes jelentések leverő képet festenek. A gazdasági viszonyok a közönség fogypotosságát mindentől csökkentették, ami természetesen benőt hatással volt a forgalomra. Valamennyi kerület kereskedői panaszkodnak ezenfelül a fogyasztási szövetkezetek versenyre s általában a kereskedelemellenes áramlatok felszínre jutása miatt. És míg egyrészt a forgalom hanyatlott az árak leszállással, az inkább megromlott, addig másfelől egyes cikkek beszerzését a karlelek nehezítették meg.

Általában a rövidúru-kereskedés s a gyarmat-áru-és délyümmöskereskedés viszonyairól kevés örvendetest talánuk fölgyezve, de elismeréssel említi néhány kamara, hogy fizetéképtelenségek és csódk mégis aránylag nem fordultak elő nagy számmal továbbá, hogy a kereskedők buzgón és helyiely-közzel sikeresen igyekeztek forgalomba hozni a magyar termékeket.

A *iparra* nézve rossz esztendőnek mondják a kamarák a jelentés esztendőjét. Az évek óta tartó válság nem vesztett pusztító erejétől, sőt zengve iparunk ellenálló képessége a hosszú betegség alatt megcsappant és így a kóros jelenségek mindinkább elhatamasodtak, amiből az a baji öregbitő újabb okok is járultak.

Az első ezek között a rossz termés, amely a gazdaközönség vásárló erejét nagy mértékben meggyöngyítve, súlyos következményeit gazdasági életünk egész vonalán éreztette. A többi ok aztán részint tolymánya volt a sorvasztó betegség további fejlődésének. Az utóbbi években föltendült vállalkozó kedv az általános pangásnak és többszörös csalásdásoknak hála alatt ellanyhult; a tőke bizalmatlanság az ipari vállalkozással szemben fokozottabban nyilvánult, az építőipar válsága nem enyhült és a vele kapcsolatos iparágak helyzete egyre szomorubb lett. Az érdekeltséget mind nagyobb csüggedés szállja meg s ezt névelé az Ausztriával való gazdasági viszonyunk rendezetlenségének tovább húzódtása, ami a helyzet bizonytalanságát még teljesebbé teszi.

Hogy az előbbi évekből ismert panaszok a kül-

REGÉNY

Bánék, Andrásék.

Írta: Gyarmathy Zsigáné.

(11)

— Uristen! Hogy egy hétre már lakodalmat ülünk! hát a kihirdetés?

— Ne öbégass, feleség! — Pista sürgeti a dolgot! Nincs, aki süssön, főzzen, mióta meghalt az anyja, a kihirdetésért se fájjon a fejed, majd elintézi ezt a gróf; ő tudja mindennek a sorát, módját.

Kis Kata megdöbbenve tekintett apjára és magában tiltakozott; ne, ne jöjjenek ide az udvarból! Aztán önmaga előtt is leplezgetve megdöbbenése okát, más osepára terelte a dolgot. Mit? Hát az ő apja már elfeledte, mit vétett a gróf ellen és ide meri hívni? Az nem lehet úgy, ellene fog szólni, még ha sbe is ütnék érte... De hiszen az nem is lenne rossz, akkor egyszerre vége lenne minden hazugságnak, még az esküt sem kellene arra tenni, hogy a kezén levő becsületesség legényt szereti. Ragyogó sötét szemében az elszántság tüze gyúlt ki s úgy tekintett kihívó bátorsággal az apjára:

— Edes apámuram, ne hívja ide a grófékat, én nem akarom, hogy idehívja!

— Nem akarod!

Andrásné intett a leánynak, hogy hallgasson; de az ura egész váratlanul elmosolyodott:

— Csirke akarja vezetni a kótlót! Köszönd, hogy ma jökdvrre virrasztottál, mert különben most bekerülne az ostor!

Bánta is azt a leány. Dacos elszántsággal felvetette fejét és az anyja rómületére szembezállt az apjával:

— Edesapám, emlékezzék csak: ha akkor az a kő egy kisujjnyival kerül feljebb, úgy most

nemesak gyújtogatók, de gyilkosok is lennénk; s mégis ide akarja a házába hívni a grófékat!

Meghökent egy pillanatra András gazda, de azért nem oselekedte azt, amitől felesége félt: egy újjal sem bántotta a leányt; még nagyobb méregbe sem jött, inkább csuulodó hangon szólt:

— Jaj be bölcsen tudod! Hát akkor te edes magad mér valál mindenapos az udvarban? De mit is vesztegetem rád a szót, mikor bolond vagy; különben is könnyű annak bolondnak lenni, kinek egy szikra esze sincs! Ugy hát ismét csak azt rendezem, pántlikás botot kössetek, hívogató legényeket indítsatok az udvarba. Így legyen, másképp ne legyen, a tréfát nem ismerem!

Nem is lett másként. A gróf nagyon jó néven vette a régi időkre emlékeztető meghívást; mintha egy kellemes, hús tuvalom érintette volna a sebhelyét és a szülföldi friss árama újból virágba hajtana a régi érzéseket.

A gyermekkorban gyökerezett erős fajszeretet volt az ő életének sava; ha a közös szeretet megszakad, akkor iz nélkül való minden.

A vonat füstje bodrosan emelkedett a hegyek között és az András György anyja a szívéhez kapott:

— Jaj, hogy dobog! Érkezik a drága fiam! Izibe fussatok az indóházhoz; segítetek leszedni a holmiját... rohanok magam is...

Tizen, huszan indultak volna, de az apa közbe dörgött:

— Egy tapottat sem! Csak a két násznagy jöjjon, egy vezessük be, amint illik. Így megyünk a grófék után is.

A vonat megállt és egy elegáns, doli ifju gyorsan leugrott, megragadta az András gazda kezét és aggodva kérdezte:

— De hát mi van nálunk, edes apám? Láttam a vonatról, hogy a házuk tája tele van néppel.

— Nem temetésre gyűltek, edes fiam: nézd csak a násznagyokat!

Györgyöt meglepte a dolog, nem értesítették a huga férjhezmenéséről; de mikor megtudta, hogy ki a vőlegény, egészen beleyugodott. Balázs Pista volt gyermekkori legjobb barátja.

Edesajja melegebb, huga sokkal tartózkodóbb volt, mint máskor; de edesanyja csak olyan volt, mint mindig. Mikor egymás szemébe néztek, érezték, hogy éppen úgy szeretik egymást, mint hajdan.

Az atyafiság egy része ki akart tenni magáért és ciferán kezdett beszólni, nem nagy előnyére a természetes józan szólásformának. Egy-egy mondatban tekintetes, nagyságos és méltóságos urnak címzte a tekintélyes külsejű ifjut, mire az ifju mosolygott:

— Sohase bolondozzanak, edes lelkeim, csak szólítsanak éppen úgy, mint eddig; hiszen nem vétettem én az atyafiság ellen semmit, hát ne tagadjanak meg!

Jól esett ez a beszéd s egyszerre megeredt a meleg szívből jövő halálkodás, hogy az ő vérük nem olyan, mint a szomszéd faluban levő Vargáké; a Varga-fiuból falusi jegyző lett és nem akar tudni a paraszt-atyafiságról; nemhogy beszédbe eredne velök, de még a köszöntéseket sem fogadja.

A szobában már fel volt terítve az egymásba szügelő két hosszú, keskeny asztal, rajta magas guálában állott a kalács, kúrtökfalács és a „lyukas szánkó”. Edesanyja kínálgatja Gyurit minden jóval, az apja pedig halkán mondja:

— Tudod, fiam, tartottam tőle, hogy visszatartják a meghívásunkat; de a világról sem tevék, kész örömmel ígérkezett a gróf is, a lánya is. Idestova elis megyek utánok a násznagyokkal együtt.

A fiu szerette volna azt mondani, hogy jobb lenne, nem erőszakolni a dolgot; de csak halgatott s úgy érezte, mintha valami kellemetlenség érte volna. Ekközben a vendégség gyülekezett, a tágas szoba már tele volt néppel. Húgát pedig eldugták, majd csak akkor hozták elő ünneplő ruhában, mikor a vőlegényt is bevezették.

földi, különösen az ausztriai gyárak versenyéről, nem kevesbedtek, sőt még hangosabban nyilvánultak, az szinte természetes és pedig nemcsak azért mert a verseny hatását a gyengülő hazai ipar erősebben érezte, hanem azért is, mert erősebb lett maga a verseny is. A gazdasági viszonyok nemcsak nálunk lettek rosszabbak, hanem a külföldön is: a bellegyártás mindenütt kisebbedett s ez egyenesen rátaálta a kivitelre dolgozó vállalatokat, hogy termelésüknek megnevelkedett állóesetét fokozott erővel dobják piacra. Ezt az erőlködést aztán megsínylotta iparunk nemcsak itthon, hanem kiviteli területein is, így első sorban a Keleten, ahol ezenkívül még a nagyon megromlott gazdasági, pénzügyi és hitelviszonyok is süllyesztették a kivitelre dolgozó cégünket.

Ezeknek a körülményeknek a hatása legszembetűnőbben jelentkezik a gyáralapítások számának megváltozásában, amely kitűnik abból az egyetlen adatból, hogy az 1900. évben 48 új nagyipari vállalat keletkezett 25.436.000 korona tökével. 1901-ben pedig csak 30 vállalat 16.009.000 korona befektetéssel. Ebből a mezőgazdasági szeszgyárak nemcsak beelőrték. Megjegyzendő, hogy az említett adatok kizárólag az állami kedvezményeket nyert gyárakra vonatkoznak. Az egyes iparágak közül a főbbekről a következő jellemzést kapjuk:

A bányászat természetesen megőrizte az esztendő gazdasági jellegének következményeit. Elsősorban megállapítható az a **köszönvényesítés** névű, amelynek elmaradhatatlan volt a hanyatlása az ipar szénszükségletének kedvezőtlenége folytán. A fogyasztás ugyan nem csökkent, sőt némileg még emelkedett is, de nem mondható kielégtelenség. A szénbányák termelése pedig apadt. Helyzetüket még súlyosította Németország ipari válsága is, amely az ott elhelyezkedni nem tudó szénttömeget nagy mennyiségben lökte a magyar piacra.

A bányászat egyéb ágaiban nagyrészt pangás, vagy éppen visszaesés konstátálható. Áll ez a vasbányászat és kohászaton kívül a többi érces nagyreszének termelésén is. A kohókban érces sora szűnelt.

A vas- és fémiparok állapotáról egyaránt kedvezőtlen képet festenek a jelentések. A **gépipar** most is zöfeljára a közvetlenül előző évekből jól ismert és ezekhez esatlakozó újabb bajai, kiváltekek a külföldi és első sorban az osztrák verseny miatt. A rokon iparágak is mind panaszokodnak. Alig van olyan iparág, sőt alig van olyan telep, amely ne panaszokodnak visszaeséséről; az meg éppen kivétel, amely helyzetének javulását várja. Rossznak mondják a termelés és értékesítés viszonyait a belsőidőn és nagy hanyatlás állapotát meg a kiviteli üzletben is, amelynek haradát nem vihathák meg sikeresen az osztrák verseny ellen a belsőidőn erőszéttel küzdő ipartelepek. A legzomotorubb mindenesetre az ebbe a csoportba tartozó kézműiparágak helyzete, amelyeket egyre jobban elmos a lélszínről a fejlődés árja.

A kő-, föld-, agyag- és üvegeipar csoportjának osaknem minden ága összefügg az építőiparral, amiből következik, hogy osaknem mind az építkezési válság nyomásztó hatása alatt állott. Így a **mészégetés**, a **cement- és cementárnyártás**, még inkább a **tégla- és cserégyártás**, azután a **kályháipar**, a **kőfejtés**, **márványipar** stb. Mindegyiknek megvolt ezenkívül a maga speciális baja is. Eggyedül az **üvegyártás** az, melynek a helyzete az előző évhez képest általános javulást tüntet fel. Hátrányosan hat azonban erre az iparágára is az osztrák verseny, továbbá, hogy a tisztá teher

A szoba gőzös melegétől elhomályosult a két kis ablak üvege; a vendégsg alig, alig fért a tágas „ház”-ba; asztalhoz nem ültették őket, mig nem jöttek az urvendégek. A fehérnépek szemügyre vették egymás ünneplőjét, de a férfiak fiatalabb része nem az öltözéket nézte rajtuk, s egy-egy pajkos megjegyzésben adott tetszésének kifejezést; nevelés, játsszi löködsődés, zsongó sutogás töltötte be a szobát és a ház fia titkos kívánsággal óhajta: bár el ne jönnének! Legutóbb a leány ne jöjjön. Hogy vissza fog annak tetszeni ez a környezet; hiszen ő itt nőtt fel köztük és mégis ez a gőzös szoba, ezek a faragatlan megjegyzések kellemetlenül hatnak rá. De egyszerre ismét csak melegség szállt a szívébe: a fajszeretlet melege; ugyan mitől retteg, hiszen tudja, hogy a magyar paraszt sohasem frivol, mindég van benne valami méltóság és ő nagyon, nagyon szereti ő népet... Hanem azért mégis hön óhajta, hogy Márta el ne jöjjön. Pedig el fog jönni... érzi, hogy elő. És ekkor egyszerre másra gondol: a huga kézfogóján áll az embernek, hogy tisztességes ruhát ditsön. De hol tudjon itt átöltözni? A „kisház”-ban hugat öltöztetik, aztán más nincs. Édesanyja segíteti rajta:

— Gyere, édes fiam, a kamarába, ott nem zavar senki, — és az elegáns, magasállású ifjút bevezette a lisztes-zsákok és szalonnák közé. — Na, drága, kedves gyermekem, mit hozzak ide neked?

Nem engedte, hogy édesanyja szolgáljon neki; maga hozta be a mosdóvizet és rátelet egy turós-bödnöre; a drága angol utikészletet két liszteszsákon nyitotta ki s pár perc múlva úgy lépett az atyafiság közé, akárcsak egy udvari bába. Nohány nagyneveje végig is tapogattott rajta, mely rokon érintkezés nagyban csökkentette a fekete ruha udvarkétségét. De Gyuri egy szomhunyorítással sem árulta el, hogy lehetne ennél kedvezőbb érintkezése is. Nemes gondolkodása érezte vele, hogy most egy elutasító mozdulat oly mélyen vésődne a szerető szívek melegébe, hogy ott lenne még akkor is, midőn a

kvarohomokot nagy költséggel Szászországból kell beszerezni, mert a belsőidő homok-jelhelek nincsenek üzemenben, s az egyetlen hazai kvarórló-telep is beszüntette működését. A csoport többi iparágainak a helyzete változó.

A **fajpar** csoportjába tartozó iparágak helyzete az előző évhez képest kevés változást mutat, s ami változás van, az nagyrészt nem előnyös. Így a **puressztelepek** üzletét termelésük nagyobb részére néve rosszabbodott, annyira, hogy meglehetősen sürűn találkoztunk egyes telepeknek idősleges vagy végleges beszüntetéséről szóló jelentésekkel s általában oskütnést jeleznek a termelésben. A kivitel oskütnet, kivéve a francia dongát, amelynek emelkedett az exportja. Az **asztalosok** mindkét ágának helyzetéről kedvezőtlenek a jelentések. Az épületasztaloság munkahiánya természetes következménye az építkezési tevékenység pangásának, a bútorsztaloság pedig — amelynek technikai fejlődéséről sok biztató feljegyzésünk találkoztunk — az általános bajokon kívül most is leginkább az Ausztriából importált készbútorok versenyét sanyli. Az **eszterygályosság** mindenfelé hanyatlik; a kereskedésekben árult külföldi kész eszterygályozott áruk mindinkább kiszorítják a használatból az iparosok készítményeit. A **hajlított fabutorgyártás** köréből ismétlődnek a régi panaszok; de ezekkel szemben kivitele az előző évi 35.103 méterhátszról 36.280 méterhátszra emelkedett, behozatala pedig 4.043 méterhátszról 3.822 méterhátszra oskütnet. Az építkezések szünetése esék sanylette a **parkettagyártás**. Ellenben örvendetes javulás mutatkozik a **káddárgyártás**, amelyre néve a szőlők restaurációjá szintén restaurációt hozott. A hordók kivitele azonban 13.005 méterhátszról 8.561 méterhátszra oskütnet.

A **bőrpar** viszonyai nem igen javultak az előző évhez képest. A **bőrgyártásban** a termelés nehézségei, mint a nyersanyag hiánya és sejtetes minősége, — amit a java nyersbőrök nagymérvű kivitele idéz elő — nagyrészt megmaradtak; a fogyasztás egyes cikkekben emelkedett ugyan, de általános javulás nem konstátálható. E mellett változatlanul nagy küzdelem van az iparágak a külföldi behozattal. A **kisipari timárság** helyzete nyomásztó, de széttében konstátálják a miniszter által kiadottú vandortanuló működésének üdvös hatását. A **sztygártók**, **nyergesek** és **bőröndösök** viszonyairól tulyomdon nem kedvező a jelentések.

Az osztrák verseny bémító hatása talán egyetlen iparcsoprtban sem jelentkezik annyira ellenállhatatlan erővel, mint a **textilipar** legbővebb ágában. Így egybeke közt a **lemparban** még a **készállítók**nál is érezhető ez a konkurrencia. Ha ehhez hozzáveszszük, hogy a fogyasztó erő oskütnetése a ruházati és élelmi cikkekétől elteltintve, a **szükségletek** legnagyobb részét szolgáló textiliparban mutatható ki leginkább; akkor szinte magától érthető, hogy ez iparcsoprt mult esztendőnek általános képe nem jóval erősebben kedvező. Azonban vannak egyes ágai, amelyeknek nincs komolyabb okuk a panaszra, vagy legalább is kevesebb okuk van mint eddig. Ugyanis ez az iparcsoprt azok közé tartozik, amelyeknek cikkei közhazsnálatti jellegűeknél fogva kiválóan alkalmasak arra, hogy az iparpartólás felkarolja őket, s ez itt-ott eszelhető is. Így a **posztágyar** tárgalmára kétségbevonhatatlanul jó haissál volt a honi iparóikek iránt fel lendült érdeklődés, ambar másfelől a **posztógyárak** megéreztek a rossz gazdasági és pénzügyi helyzet nehézségeit, nemcsak a fogyasztásban, hanem az inkasszóban is. A **vszonneműek** gyártására néve szinte

diszes fekete kabát már rég ronggyá állott. Atsiklott a simogató kezek között és huga felé közeledett, akit éppen akkor vezettek elő a kisházból. A szép leány olyan halvány volt, mint szalagos pártjának hófehér boglárai. Bátyja végigsimította arát:

— Hogy vagy, kis Kata? Boldog vagy?
A menyasszony gyöngén elpirult, melyen nézett a bátyja szemébe s halkán mondta:

— Eppen ezen a helyen állva, éppen ezt kérdezte tegnap tőlem Márta grófnő is.

Gyuri is elpirult: — Hát itt volt?

Az elpirulás, a hang rezgése egyszerre elárulta kis Kata előtt, amit már régen sejtett. Szereti, szereti! — gondolta magában és még gondolt valamit, de hogyisne szeretné, mikor Márta éppen olyan szép, mint a bátyja. Ezt a gondolatot el akarta magától üzni, ma nem szabad és ezental soha sem szabad a kis grótra gondolni. . . .

Bevezették a vőlegényt, Gyuri hozzálépett, régi barátsággal kezét nyújtott:

— Isten áldjon, Pistal Nagyon örvendek, hogy te lész a sógorom. Tartós boldogságot kívánok nektek.

Egyszerre csak sutogás, mozgás támadt:
— Jünek, jünek a grófok!

Gyuri hátrábbvonult, az atyafiság előretettét és a kiadógsza az ajtóban elkezdte üdvözlő beszédét, melynek végeztével maga nyújtott előbb kezét a grófnak. Ez kellemetlen volt Gyurinak, de annál kellemesebben hatott rá, mikor a bájos szép grófléány igaz szeretettel ölelte magához kis Katát és meleg oskót nyomott az arcára. És ismét jött valami nem tetsző dolog: a Gyuri anyja kezét akart csókolni Mártnak; Márta tiltólag kapta föl a kezeskáját és ekkor tekintetek találkoztak, a leány mélyen elpirult, az ifjú meghajította fejét tiszteletteljes üdvözlésre, hogy aztán annál magasabba felvettesse. Férfias büszkeséggel emelkedett ki a tömeg felett; hatalmas, domboru melle még szélesebbnek tetszett, amint hófehér, finom ingelője

egyértelműen kedvezőek a jelentések. A magas fejlettségű **karltonyomó- és kékfestőipar** újabb technikai haladásának köszönhető, hogy mérlege nem romlott, mert egyes cikkekben való visszaeséséért kárpótolták újabbban meghonosított cikkeit. A **kötésbőcipar** is néhol a fejlődés és javulás képét mutatja, másutt azonban kevesebb, vagy éppen nem volt kedvező az üzletve; a **nemesgyártásról** ellenben határozott emelkedés konstátálható, míg a **pamutparról** erősen eltérő az egyes kamarák jelentései. A **gombóli- és pasomanyosipar** tárgalma is oskütnet. A **julafonó- és szövőipar** a kartel védelme alatt boldogul. A **selyempipar** a fejlődés kezdetén van ugyan, de előremegy. A **kenderfonógyárak** emelkedő irányzatot mutatnak, ellenben a kis kőtélverők ipara állatöndön hanyatlik; a **takácsok** pedig kiveszöben vannak.

A válságos gazdasági helyzet és a rossz aratás fokozottan éreztelet következményeit a **ruházati iparágakban**, amelyeknek csaknem mindegyike sanylódó, némelyike meg éppen haladó állapotban van már hosszú idő óta. A **szabók**nak régi panaszja az osztrák verseny és a hitelesés nehézségei, s a **cipészek** is legbővebb a kész cipők versenyé miatt panaszokodnak. Az osztrák kész ruhabehozatal több mint 2.000 méterhátszra emelkedett 1900 óta (17.777 méterhátszról 19.938-ra). Értéke kevesen 18 millió.

Az 1901. év a **papirgyártásra** néve elég jól kezdődött, de az év második negyedében az osztrák papiripar, amely az első negyvedben rendkívül tengerentúli kivittelé volt eltozálva, nem ársztotta ugy el a magyar fogyasztást, mint rendezen. Ez a helyzet azonban hamar megézt és az exportáron vesztegetett osztrák papir ismét megjelent a piacon. Az így ismét néhezre vált helyzetet sanyosították a faanyag kedvezőtlen beszerzési viszonyai és a rossz munkásviszonyok.

A **malomparnak**, az ország e legfontosabb iparágának helyzetéről szóló beszámolóknak két éle szempont érvényesült: a budapesti és a vidéki malmok szempontja. A végeredményben egyesülési a különböző szempontok; az iparág rendkívül rossz helyzetének konstátálásában. Találkoznak továbbá az ok megjelölésében is, mert mindannyian az **örlési forgalom** eltörésében látják a legbővebb okát sanyaruságnak, amelyet még egyéb bajok is sanyosítottak.

Kifejezésre jut az **örlési forgalom** megszűnésének hatása abban, hogy a vámkülföldre irányuló liszteexport 1.1 millió méterhátszról 840.000 méterhátszra hanyatlott, s ezt is csak rendkívül áldozatos árán sikerült a malmainknak elérniük. Ugyancsak roppant áldozatok árán sikerült nemcsak megtartaniok, de iozkoniok is ausztriai kivitelüket, még pedig 6.862.292 méterhátszról 7.064.042 méterhátszra. Ez a lisztikivitel, mint a budapesti kamara megjegyzi, kétszer akkora, értéke pedig majdnem háromszor akkora, mint egész buztikivitelünk.

A **szeszgyártás** helyzetéről ismét a különböző szempontok szerint kapunk különböző fogalmat. Így az ipari szeszgyárak csaknem mind elégedetelenek a részükre jutott kontingenccsnel és panaszokodnak, hogy a könnyű eladás mellett is az árak nyomottak voltak. Ellenben a mezőgazdasági szeszgyárak virulnak és szaporodnak.

A **ukoriparra** néve az összes jelentések megjegyzenek abban, hogy az elmult esztendő a rossz évek közé tartozott, bár egyes gyárak oskóztak termelésüket. Azonban éppen az örési tulyprodukció, amely mindenfelé mutatkozott s a nemzetközi cukor,

kiragyogott a mély vágású mellényből. Szabályosan szép vonásait, s különösen gyönyörű barna szemét tomboló dacos kifejezés keményítette; huga megdöbbenve nézett rá, és ekkor sejtette is, mely vihar dúl a hatalmas mellben. Ő is gondolt már valami ahhoz hasonlót és neki is megvolt rá az oka... az ő szíve is fellázadt, mikor megtudta, hogy a grófokat ide akarják hívni... De György most nem az édes apját, hanem a gróft kárhoztatja az ő nagy fellázadásában: hát Bán grófnak az mindegy, hogy felgyújtották s hogy ebből a házból suttotta az a kö? Miért jő ide! Tűzverében amint így tombolt a fellázadás, melyet maga szított, nem tudta elnyomni azt a szívből jövő másik érzést, melyet mindig titkolt önmaga előtt s mely most egy másik felkiáltásban tört ki: — És miért hozta ide a leányt?! Ekkor észrevette, hogy a kis grófnő szelíd tekintettel, piruló gyermek-arcával felé akar közeledni; a dacos, felkorbácsolt hánykolodást egyszerre az igazság szava fékezte; hiszen ez a bájos gyermek végre is nem oka, hogy édesanyja kezét akart neki csókolni és ő, aki itthon van e parasztházban, nem várhatja be, hogy a leányka törjön utat a tömegben és úgy üdvözlölje? Gyorsan előtte termett és meghajlásal fogadta a feléje nyújtott keztyűs kis kezét. Márta megremegett és úgy érezte, hogy most már szólani is kellene valamit, de nem tudta, mit: óh bár csak el tudná kezdeni! Hogy van? Hiszen láthatja... Mikor érkezett? Azt is tudja... így hát csak halgatott és kis Katára nézett, mintha tőle várt volna segítséget. De az édesapja jött segítségére s meleg kézszerítés közben szeretettel nézett Gyurira:

— Isten hozta, méltóságos uram! Nagyon rég nem láttuk már, csak nagy sikereinek örvendettünk és vártuk, igazán nagyon vártuk mindnyájan; tehát találja jól magát itthon ezen a kedves szülőföldön, melyet, tudom, éppen úgy szeret, mint én. Én már itt is maradok mindég, mint gomba a fa törvén, de öcsém előtt nagy ut áll...
(Folytatása következik.)

piac alakulása olyan mélyre süllyesztette az árakat, hogy a termelési költségek sem fedezték.

A vegyészeti iparok közül kőolajiparunk, mely egykor a közös vámtérletlen vezetésre vitt, súlyos károsodást szenvedett a galiojai nyerstermelők Ropa nevű szövetkezetének a magyar ipar tönkretételére irányuló működése következtében.

Ipar és kereskedelem.

Osztárk-Magyar Bank. A jegybank állása szeptember 30-án a következő volt: Bankjegyforgalom 1.560.889.000 korona.

A Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesület betétforgalma szeptemberben a következő volt: Betétek állása szeptember elején 249.065.471-83 korona.

Az ipari minták oltalma. Az Országos Iparvédelmi Bizottság szakszövetségei tegnap délután lovag Falk Zsigmond alelnök elnökelete alatt ülést tartottak, amelynek tárgya Kelemen Manó István feljavítása volt az ipari minták oltalmáról szóló törvénytervezetről.

Olasó marhasó. A gazdaközönség régi óhaját valósítja meg legközelebb a pénzügyminiszter, amide az olasó marhasó boosát az állattenyésztők rendelkezésére. A miniszter szakembereket küldött ki ennek a tárgynak a tanulmányozására és a mostani poszteri marhasónak (vörös marhasó) briquetekké való préselését tervezi.

Szarvasmarhák szállítása a budapesti vágóhidakra. Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter rendeletet adott ki, amelyben kijelöli azokat a feltételeket, melyek mellett hasított körmű állatokat ragadós száj- és körömájás miatt zárt alá vett területekről a főváros közvágóhídjaira szállítani lehet.

A newyorki tőzsede. New-Yorkból jelentik október 9-iki kelettel: Az értéktőzsede nagyon szilárdan nyílt meg. Az a kijelentés, hogy a szombati bankkimentés kedvező bankállást fog feltüntetni és az a remény,

hogy a szénbányászok sztrájkja nem sokára véget ér, nagy vételekre készítette a spekulációt. Minthogy azonban a kamallal megtartotta a mostani magasságát, sőt az utolsó órában még emelkedett is, a kereslet megszűnt, az árnyalások gyöngyöttek és az üzlet megint renyhé lett.

Szesszárak. A kontingens nyersszesz ára Endaposten 37,60 korona pénzben. 38.- korona árban. Vágóhívi állomásokon 35,60 korona pénzben 36.- korona árban. Kassa-oderbergi állomásokon 34,50 korona pénzben, 35.- korona árban.

Borjувásár. 1902. évi október hó 10-én. (A budapesti marhavásártéri vásár-nyitászásról.) Felhajtás: Belvárosi élő borjú 816 drb, leölt borjú db, bécsi borjú db, bárány élő darab, leölt bárány darab, Argyezések. Belvárosi élő borjú 1. rendű 98-112 l-ig, kivételek 114 l., II. rendű élő borjúkért 80-96 l-ig, 1 kilónként, leölt borjú l. r. l-ig, II. r. l-161 l-ig, kivét. l. kilónként levonás nélkül. Rugott borjúkért l-ig, Növénydekmárha l-161 l-ig, l. r. l-ig, közepminőségű 50-64 l-ig, alarendelt l-ig, 1 kilónként. Bárány élő k., leölt bárány k. kivételesen ár k-ig páronként.

Sertés-közvásár. (A székesfehérvári sertés-vásár és környéki intézősége.) Október 10-én. Felhajtás: Zsírsertés, egy mint őrög I. rendű 350 kilogramm felül darab, II. rendű 280-350 kilogrammig darab, kanló darab, silány darab, fiatal nehéz 300 kilogramm felül darab, közep 220-300 kilogramm darab, könnyű 220 kilogramm darab, sülőd darab, malac kilogramm darab. Összesen darab. Hussertés ugyanint: nehéz 800 kilogramm felül darab, könnyű 140-300 kilogramm darab, sülőd darab, malac 40 kilogramm darab. Összesen darab. Felhajtás Összege 629 darab. Előző napi maradvány 66 darab, összesen 695 darab. Eladott 687 darab. Maradvány 28 darab. A vásár irányzata élénk. Következő árak jegyzetelték: Zsírsertés: őrög I. rendű 350 kilogramm felül fillérg, II. rendű 280-350 kilogramm 84-92 fillérg, kanló fillérg, silány fillérg, fiatal nehéz 300 kilogramm felül 95-103 fillérg, fiatal közep 220-300 kilogramm 94-103 fillérg, fiatal könnyű 220 kilogramm 83-94 fillérg, sülőd fillérg, malac fillérg. Hussertés: Nehéz 800 kilogramm felül fillérg, könnyű 140-300 kilogramm fillérg, sülőd fillérg, malac 40 kilogramm fillérg. Árak minden levonás nélkül kilogrammonként álsúlyban.

A budapesti gabonatőzsede.

Budapest, október 10.

A mai buzaüzlet szilárd irányzattal nyílt meg. Jó kínálat mellett 75.000 métermása buza került a forgalomba kezdetben 5 fillérral, zárlat felé jobb vételekdv következtében 7 1/2 fillérral magasabb árákon.

Rozsban tartottak voltak az árak. Zabban szilárd volt az irányzat. Tengeriben 10-15 fillérral emelkedtek az árak. Eladatok:

Buza. Tiszavideki: 500 mm. 82 k. 7 K. 92 1/2 f., 580 mm. 82 k. 7 K. 90 l., 200 mm. 82 k. 7 K. 82 1/2 f., 100 mm. 81 1/2 k. 7 K. 70 l., 200 mm. 81 k. 7 K. 85 l., 700 mm. 81 1/2 k. 7 K. 80 l., 100 mm. 81 k. 7 K. 70 l., 100 mm. 81 k. 7 K. 80 l., 1000 mm. 81 k. 7 K. 87 1/2 f., 300 mm. 80 k. 7 K. 87 1/2 f., 700 mm. 81 k. 7 K. 75 l., 500 mm. 80 k. 7 K. 75 l., 100 mm. 80 k. 7 K. 75 l., 100 mm. 80 k. 7 K. 70 l., 400 mm. 80 k. 7 K. 80 l., 100 mm. 80 k. 7 K. 60 l., 300 mm. 80 k. 7 K. 85 l., 500 mm. 76 1/2 k. 7 K. 55 l., 100 mm. 79 k. 7 K. 60 l., 2380 mm. 79 k. 7 K. 80 l., 100 mm. 76 1/2 k. 7 K. 20 f.

Körösti: 3200 mm. 79 1/2 k. 7 K. 65 f. Fejérmeyei: 200 mm. 78 1/2 k. 7 K. 67 1/2 f., 600 mm. 77 k. 7 K. 35 f., 100 mm. 75 1/2 k. 7 K. 20 f. Pestmegyevideki: 100 mm. 80 k. 7 K. 75 l., 500 mm. 80 1/2 k. 7 K. 75 l., 500 mm. 80 k. 7 K. 60 l., 1800 mm. 70 k. 7 K. 50 f., 700 mm. 78 1/2 k. 7 K. 45 f.

Bánsági: 4950 mm. 79 k. 7 K. 50 f., 5000 mm. 77 k. 7 K. 25 f. Bácskai: 600 mm. 78 k. 7 K. 57 1/2 f., 2580 mm. 78 k. 7 K. 50 l., 600 mm. 77 1/2 k. 7 K. 50 f., 200 mm. 77 k. 7 K. 47 1/2 f., 3200 mm. 77 k. 7 K. 60 l. O-Becsei: 5040 mm. 77 1/2 k. 7 K. 60 f. Pádsi: 3700 mm. 78 1/2 k. 7 K. 55 f. T-Becsei: 4500 mm. 79 k. 7 K. 05 f. Béga-Sat.-Györgyri: 2800 mm. 78 1/2 k. 7 K. 50 f. Becskereki: 4000 mm. 78 k. 7 K. 40 f. Pancsovai: 800 mm. 78 k. 7 K. 30 f.

Mind három hónapra. Rozs: 680 mm. 6 K. 55 f., 200 mm. 6 K. 55 f., 400 mm. 6 K. 40 l., 200 mm. 6 K. 40 l., 100 mm. 6 K. 35 f. Zab: 100 mm. 6 K. 05 f., 100 mm. 5 K. 90 l., 100 mm. 5 K. 85 f. Tengeri: 500 mm. 6 K. 25 f., 100 mm. 6 K. 20 l., 500 mm. 6 K. 25 f. Késszámítás mellett. A közszaru hivatalos jegyzése a budapesti árú-és értéktőzsede s:okási szerint késszámításban 50

kilogrammonként. — A minőség hektoliterenként és kilogrammonként.

Table with columns for Buza, Kilo, K-tól, K-ig, and Kilogramm ára. Rows include Tiszavideki, Fehérmegyei, Pestvidéki, Bánsági, and Bácskai.

Table with columns for Zsír gabonaszemek, Kilo, K-tól, K-ig, and Kilogramm ára. Rows include Rozs, Arpa, Zab, Tengeri, Repce, and Kéles.

A határvidékület folyamán a következő költsékek történtek:

- Októberi buza 1902. : 7.24-7.30
Áprilisi buza 1902. : 7.32-7.36-7.34-7.35
Októberi rozs 1902. : 6.45-6.48
Áprilisi rozs 1902. : 6.49-6.50
Októberi zab 1902. : 5.93-5.96
Áprilisi zab 1902. : 6.14-6.16
Májusi tengeri 1902. : 5.61-5.66-5.67
Augusztusi repce 1902. : -,-,-,-,-

Déli egy órákor a következő záróárakat állapították meg hivatalosan a tőzsdén:

- Októberi buza 1902. : 7.30-7.31
Áprilisi buza 1902. : 7.36-7.37
Októberi rozs 1902. : 6.47-6.48
Áprilisi rozs 1902. : 6.50-6.51
Októberi zab 1902. : 5.95-5.97
Áprilisi zab 1902. : 6.14-6.15
Májusi tengeri 1902. : 5.68-5.69
Augusztusi repce 1902. : -,-,-,-,-

A budapesti értéktőzsede.

A mai tőzsede oszöndesen nyílt meg, később azonban külföldi hírekre az irány szilárdult és a nemzetközi értékek közül a két Hitel- és Osztárk-Magyar államvasúti részvények élénk forgalom mellett 3-4 koronával emelkedtek és legmagasabb áron zárultak.

Előzősége. Osztárk hitelrészvény 684.25-684.75. Magyar hitelrészvény 723.25-723.60. Államvasúti részvény 714.75-715.-. Közüti vaspálya részvény 623.- korona.

A déli tőzsdén a következő értékekben volt forgalom: Magyar koronajáradék 97.80-97.90 százalék. Magyar Hitelbank részvény 723.75-726.50. Ipar-és kereskedelmi bank részvény 80.-80.50. Jelzálogbank részvény 477.-477.50. Magyar leszámítolóbank részvény 457.60-459.25. Osztárk hitelrészvény 634.75-685.50. Salgótarjáni kőszénbánya részvény 629.-530.-. Adria hajózási részvény 443.-448.-. Közüti vaspálya részvény 622.-624.-. Államvasúti részvény 715.05-718.- korona.

A 4 órai zárlatok maradt: Osztárk hitelrészvény 686.25. Magyar hitelrészvény 726.25. Leszámitolóbank részvény 458.50. Rima-murányi vasmű részvény 491.-. Osztárk-Magyar államvasúti részvény 717.-. Közüti vasút részvény 624.-. Villamos vasút részvény -,-,-,-,- korona.

A budapesti terménytőzsede.

A terményüzletben a szezonserü hangulatnak megfelelően alakult az árak és végül a terményüzleti árjegyző-bizottság hivatalosan a következő ár-folyamokat állapította meg:

Jegyzések: Heremag: 40-45 korona magyar 46.-56.- korona, vörös aprószerű 40.-45.- korona, vörös erdélyi -,-,-,-,- korona, vörös bánsági -,-,-,-,- korona, középszerű 43.-51.- korona, nagyszemű 53.-56.-, korona. Disznószer: budapesti 76.-76.50 korona, vidéki -,-,-,-,- korona. Táblaszalonna: légszárított vidéki -,-,-,-,- korona, városi 4 darabos 63.-63.50 korona, 3 darabos 65.-65.50 korona, üstölt -,-,-,-,- korona. Szilva: boszniai, szokás szerinti minőség 11.25-11.50 korona, 120 darabos -,-,-,-,- korona, 100 darabos 13.75-14.- korona, 85 darabos 17.50-18.- korona, azonnali szállításra. Szerbiai szokás szerinti minőség 10.50-11.- korona, 100 darabos 13.25-13.50 korona, 85 darabos 16.75-17.- korona. Szilvai: slavóniai 16.-16.50 korona, szerbiai 14.-14.50 korona, azonnal való szállításra.

A bécsi gabonatőzsede.

Bécs, október 10. (A Budapesti Napló telefon-jelentése.) A készárú piacán zabban, rozs-és zabban ismét fedezési vásárlás jelentkezett s így e cikkek újabban is emelkedtek, ugyszintén tengeri is, amely cikk jelentékenyen megszilárdult. Zárlatok az áro-

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ.

Szombat, 1902. október hó 11-én.

Figaro lakodalmá.

Vig opera 4 felvonásban. Zenéjét szerzette Mozart
Személyek:
Gróf Almaviva Takáts Bartolo Kornai
A grófné M. Rotter Basilio Kiss
Susanna Blätterbauer Curzio Dalmoki
Cherubín Szoyer Antonio Hegedűs
Figaro Ney D. Fanchette Váradi M.
Marcellina Valent Kertészleány Palóczyné

Kézdele 7 óraker.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Szombat, 1902. október hó 11-én.

Folt, a mely tisztít.

Dráma 4 felvonásban. Írta: Echégaray J. A spanyol eredetiből fordította Páthy Károly.
Személyek:
Mathilde Márkus Dolores Mészlányi
Enriquetta Máróthy Fernando Mihályi
Concepcion Szacsavaynó Don Justo Szacsavay

Kézdele 7 óraker.

VIGSZÍNHÁZ.

Szombat, 1902. október hó 11-én.

A három grácia.

Boház 3 felvonásban. Írták Héros és Milou.
Fordította Rajna Ferenc.
Személyek:
Grandbois Balssa Pápasouen Vendrei
Clotilde Clotilla Eugène Tapolczai
Plantin Góth Paturot Szerényi
Généviève Pécsi Criquette Hegedűs
Sam Davids Hegedűs Hippolyte Tanay
Helena Haraszthy Cabassou Gyöző

Kézdele 7 1/2 óraker.

NÉPSZÍNHÁZ.

Szombat, 1902. október hó 11-én.

Casanova.

Regényes nagy operetta 3 felvonásban, előjátékkal.
Írta Faragó Jenő. Zenéjét szerző Barna Izsó.
Személyek:
Casanova Nyitrai Marina Vizvári E.
A státn A státn Heloise }
Petruccio Szirmai Joe }
XIV. Lajos } Szirmai Pietro } Raskó
Mózes Stella }
A státn felesége } Barbara } Harmath I.
Marion } Kury Omentina }
Pompadour } Kury Tonia } Dóry M.
Lia } Nathan } Szerdahelyi
Napoleon } Kovács Nathán } Delli
Bakter } Kovács Utcai táncosnő } Kápolnail.
Reton }
Pero }
Kézdele 7 óraker.

MAGYAR SZÍNHÁZ.

Szombat, 1902. október hó 11-én.

A sötét kamra.

Énekes boház 3 felvonásban. Magyar színi alkalmazta Heitai Jenő.
Személyek:
Adolph Boross Mangetoné Sziklainé
Simona Szelestey Celeste Béres M.
Tomy Ráthonyi Maud Kornai
Manuela Sziklai Sz. Lona Nellie Perry
Consuolo Mátrai A völgyeni Iványi
Bridoiné Giréth Menyasszony Hidvéginé

Kézdele 7 1/2 óraker.

URANIA SZÍNHÁZ.

Szombat, 1902. október hó 11-én.

Angol élet.

Írta Ráth István.
Kézdele 7 1/2 óraker.

FŐVÁROSI NYÁRI SZÍNHÁZ.

Szombat, 1902. október hó 11-én.

Jótekonysági előadás.

A telefonáll.

Utána:
Hangverseny.

Kézdele 7 óraker.

FŐVÁROSI ORFEUM

Waldmann Imre igazgató Nagymező-utca 17.
Paul Martinetti
drasztikus komikus némajátékaival:
Egy nyugalmas éjjel (A terrible Night).
Londonban 1000-nél többzor adták.
Egger-Rieser
troupe együttes
Fukushimas
japán akrobata.
Az előadás 8 óraker kezdődik.
Vasárnap délután
oszladi előadás
mércekel helyaráll.
A télkerben reggel 5 óráig Vörös Elek előzenekara hangversenye.

APENTA

a legjobb budai keserűvíz.

Ajánlatos hosszabb használatra székrekedésnél, köszvényéni és elhízásnál.
Kapható gyógyszereseknél, drogistáknál, ásványkereskedőkönél stb.
Egyedüli képviselő: S. Ungar Junr., Wien I.

Szepességi len-ipar!

Wein Károly és Társai
vászón- és asztalnemű-gyárosok
Budapesti főraktára: IV. Koronaherceg-ú. (Hárta-bazár épület).
Ajánljuk hírneves szepességi vászón, asztalnemű, törülköző, tőrle és minden e szakmába vágó gyártmányainkat Minden darab gyártmányból származó árutezen végjegyzővel látjuk el.

Budapest egyetlen porcellángyára.

Üzletem teljes átváltoztatása miatt az összes raktáron lévő porcellán- és majolika dísz- és használati tárgyakat rendkívül lezártított árban árus. om. el.
Kitünő alkalom kitünő minőségű árut igen olson vásárolni.
FISCHER EMIL
os. és kir. udvari szállító
Budapest, IV., Bécsi-utca 3. szám.
Budapest egyetlen porcellángyára.

Huzás november 2-án!

Olasz vörös-kereszt sorsjegy.
Főnyeremény: 30.000 lra. — Kapható 24 havi részletfizetére.
Mivelbeletés 1 draba 2 kor. 06 fill. Már az első részlet és 25 fill. postadíj ellenében kizdom a sorsjegy sorozat és számát tartalmazó részletet azonnal látékjoggal.
FLEISSIG SANDOR BANKHAZA BUDAPEST, Erzsébet-körút 2.

Dr. RENNER VIZGYÓGYINTÉZETE

bejáró betegek számára.
Budapest, VII., Valero-utca 4. (Telefon 555.)
Az intézetben gyógykezelés alá vétettek: különféle ideg- és gerinobajok, Almatlanság, szédülés, gyengeségi állapotok, a gyomor és belek ronyhosága, ideges szívbetegségek stb. — Gyógyeszközök: A tudományos vizsgyógyítómódi alapján kivül szénasavas fürdők (szénajólok számára), fényfürdők (elhalásos és csúszos bántalmakkal), az elektroizomozás minden faja (gáztartósító, faradókész, franklinizáló), masszázsa stb. — A különféle vizsgyógyítómódi kívánatra saját lakáson is eszközösköznek kiképzett szolgásmelyzet állal.
Arak mércékeltek. Prospektus kívánatra.

Távolság nem akadály!
Egy mintakabát beküldése elegendő, hogy teszthez illő ruhát kaphasson. Képes mértékutastás bérmentve, meg nem felelőért a pénz visszaadatik. Rothberger Jakab es. és kir. udvari szállító, Budapest, Váci-utca 6.

NE VÁSÁROLJANAK
ériketelen és néha hamított rumot.
Az esszenciák az egészségre károsak.
„Battle Axe Jamaica Rum”
Ismertes mint

„The Nectar of Jamaica”
Minden üveg a cég felügyelete alatt eredetileg töltve.
A. A. Baker & Co., London E. C.
Ezen végjegy az összes kultúrálam. törv. vedett.
OSAK elsőrangú cégknél kapható.

Használjon
Kerpel-féle kézfőnömítő folyadékot, a kezét 3 nap alatt bárony simára és hófehérré teszi. Egy üveg 70 fill. Postai számküldés: Kerpel gyógyszer-tár Budapest, Lipót-körút 28. Negy üveg rendelésnél bérmentve.

Butor, teherszállítási és beraktározási vállalat.

Butorszállítások elvállalása, os. és kir. szab. francia minta után készített, teljesen kárpóztított, beábrható butorokocskákban a bol- és külföld minden helyiségére.
TELEFON. ZORN MÓR BUDAPEST.
Sürgönyeim:
Butorok szállítása vasúton és hajón átrakodás nélkül, a csomagolási megkérkedésével.
Butorok beraktározása teljesen száraz és cédra berendezett raktárakba felülőség mellett.
Képviseleségek a bel- és külföld minden nagyobb városában.
BUDAPEST, VII., Erzsébet-körút 21.

Földhaszonbérleti hirdetés.

A magyar vallásalap tulajdonát képező s Barsvármegyében Uj-Lóth község határában fekvő birtok 1903. évi október hó 1-től 1915. évi szeptember hó 30-ig terjedő 12 évi időtartamra az alulírott miniszterium IX. ügyosztályában (Vadász-utca 33. szám)

1902. évi november hó 5-én délelőtt 12 óraker tartandó zártajánlatu nyilvános verseny utján fog haszonbérbe adatni.

A mária-családi birtok 840⁰⁸⁸/1200 hold.
A bérelni szándékozók a fent kített határnapon azzal hivatnak meg, hogy egykoronás bélyeggel ellátott és a kellő bánatpénz letételét igazoló pénztárral nyugtával felszerelt írásos zártajánlataikat borítókozva az alulírott miniszterium segédhivatalának főigazgatójának legfeljebb a versenyárgyalási nap délelőtti 10 óráig nyújtsák be.
Az ajánlatokban a bérelni szándékoltt bérgazdaságról egészen felajánlott évi haszonbér számmal és betűkkel kizírandó és kijelentendő azokban egyszersmind, hogy ajánlattevő a versenyárgyalási- és bérleti-feltételeket ismeri és azoknak magát feltétlenül aláveti. Az ajánlatok borítéka felső részére feljegyzendő az, hogy az ajánlat mely bérgazdaságra vonatkozik.
Bánatpénzül a bérelni szándékoltt gazdaság minden holdja után 2, azaz kettő korona vagy készpénzben, vagy biztosíték-képen értékpapirokban, avagy pedig a Pesti Hazai Első Takarékpénztár betéti könyveskéjében bármelyik közalapítványi, vagy állami (adóhivatali) pénztárnál teendő le (és az arról szóló nyugta csatolandó az ajánlathoz).
Elkésve érkeztet, vagy kellőkéig ki nem állított, távirati, avagy fel nem szerelt ajánlatok, valamint utóajánlatok figyelembe vétetni nem fognak.

Oly égyének, akik gyámhatalom, vagy gondnokság alatt állanak, ugyszintén akik az uradalommal szemben hátralekös tartozásban vannak, vagy bármilyen cimen perben állanak, a versenyből ki vannak zárva.

A részletes versenyárgyalás és haszonbérleti feltételek a miniszterium segédhivatalának főigazgatójánál és a közalapítványi gazdasági ker. főtitárségnél Vágsellyén a hivatalos órák alatt tekinthetők meg.
Budapesten, 1902. október havában.
A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium.

Színházak heti műsora.

	M. kir. Operaház	Nemzeti színház	Vigszínház	Népszínház	Magyar színház
d. u. Vasárnap este		Mátyás diák	A polgármester ur	Náni	A sötét kamra
		Mátyás király lesz	A három grácia	Casanova	Sötét kamra
		Hunyady László			

